

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1984-1985

27 FEBRUARI 1985

WETSVOORSTEL

tot wijziging van de wet van 20 april 1874
betreffende de voorlopige hechtenis

WETSVOORSTEL

tot wijziging van artikel 3
van de wet van 20 april 1874
op de voorlopige hechtenis

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE ⁽¹⁾
UITGEBRACHT DOOR DE HEER COLLIGNON

DAMES EN HEREN,

De commissie heeft drie vergaderingen gewijd aan de bespreking van het wetsvoorstel van de heer Henrion tot wijziging van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis (*Stuk* nr. 948/1). Tijdens de bespreking van de artikelen werd het wetsvoorstel van de heer Van den Bossche tot wijziging van artikel 3 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis (*Stuk* nr. 767/1) in het voorstel van de heer Henrion ingevoegd.

⁽¹⁾ Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Remacle.

A. — Leden: de heren Bourgeois, Breyne, Gehlen, Grafé, Remacle, Suykerbuyk, Verhaegen. — Bossuyt, Brouhon, Collignon, Derycke, Mevr. Detiège, de heren D'Hose, Mottard, Van den Bossche. — Barzin, Henrion, Horlait, Munde-leer, Van Belle, Van de Velde. — Baert, Belmans.

B. — Plaatsvervangers: Mevr. Demeester-De Meyer, de heren le Hardy de Beaulieu, J. Michel, Piot, Steverlynck, Thys, Wauthy, Willems. — Baudson, Mevr. Brenez, de heren Dejardin, Gondry, Mevr. Lefebvre, de heren Tobback, Van Elewycq, Vanvelthoven, Willockx. — A. Claes, Daems, De Decker, De Groot, Huylebrouck, Klein, Verberckmoes. — R. Declercq, Vansteenkiste, Verniers.

Zie:

948 (1983-1984):

- Nr. 1: Wetsvoorstel.
- Nrs. 2 tot 4: Amendementen.

767 (1983-1984):

- Nr. 1: Wetsvoorstel.

Chambre des Représentants

SESSION 1984-1985

27 FÉVRIER 1985

PROPOSITION DE LOI

modifiant la loi du 20 avril 1874
relative à la détention préventive

PROPOSITION DE LOI

modifiant l'article 3
de la loi du 20 avril 1874
relative à la détention préventive

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION:
DE LA JUSTICE ⁽¹⁾
PAR M. COLLIGNON

MESDAMES, MESSIEURS,

La commission a consacré trois réunions à la discussion de la proposition de loi de M. Henrion modifiant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive (*Doc.* n° 948/1). Au cours de la discussion des articles, la proposition de loi de M. Van den Bossche modifiant l'article 3 de la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive (*Doc.* n° 767/1) a été incorporée dans la proposition de M. Henrion.

⁽¹⁾ Composition de la Commission:

Président: M. Remacle.

A. — Membres: MM. Bourgeois, Breyne, Gehlen, Grafé, Remacle, Suykerbuyk, Verhaegen. — Bossuyt, Brouhon, Collignon, Derycke, Mme Detiège, MM. D'Hose, Mottard, Van den Bossche. — Barzin, Henrion, Horlait, Munde-leer, Van Belle, Van de Velde. — Baert, Belmans.

B. — Suppléants: Mme Demeester-De Meyer, MM. le Hardy de Beaulieu, J. Michel, Piot, Steverlynck, Thys, Wauthy, Willems. — Baudson, Mme Brenez, MM. Dejardin, Gondry, Mme Lefebvre, MM. Tobback, Van Elewycq, Vanvelthoven, Willockx. — A. Claes, Daems, De Decker, De Groot, Huylebrouck, Klein, Verberckmoes. — R. Declercq, Vansteenkiste, Verniers.

Voir:

948 (1983-1984):

- N° 1: Proposition de loi.
- N°s 2 à 4: Amendements.

767 (1983-1984):

- N° 1: Proposition de loi.

I. — Inleidende uiteenzetting van de auteur van het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis
(Stuk nr. 948/1)

De auteur herinnert eraan dat geregeld kritiek uitgebracht wordt op de wet betreffende de voorlopige hechtenis. Tevens worden voorstellen geformuleerd om die wet grondig te wijzigen ten einde het *habeas corpus*-beginsel beter in acht te nemen.

Bepaalde magistraten zijn immers geneigd bijna automatisch een bevel tot aanhouding te verlenen. Welnu, het bestaan van aanwijzingen van schuld is op zichzelf niet voldoende om iemand van zijn persoonlijke vrijheid te beroven.

Men mag niet uit het oog verliezen dat de verdachte geacht wordt onschuldig te zijn zolang hij niet door een vonnis ten gronde veroordeeld werd. De voorlopige hechtenis mag niet als een vervroegde toepassing van de straf worden beschouwd.

Artikel 1, tweede lid, van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis bepaalt immers dat, indien de verdachte zijn verblijf in België heeft, de rechter dit bevel niet kan verlenen dan in ernstige en uitzonderlijke omstandigheden, wanneer die maatregel in het belang van de openbare veiligheid vereist is.

Indien het feit dwangarbeid van vijftien jaar tot twintig jaar of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben, kan de onderzoeksrechter de verdachte niet in vrijheid laten dan op overeenkomstig advies van de procureur des Konings.

Artikel 2 van dezelfde wet bepaalt bovendien dat in het geval van het tweede lid van het vorige artikel, het bevel tot aanhouding nauwkeurig de ernstige en uitzonderlijke omstandigheden moet omschrijven die de openbare veiligheid raken en waarop de aanhouding gegrond is, onder vermelding van de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte.

In zijn rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van Cassatie op 3 september 1984 (« Overwegingen bij de toepassing van de wet op de voorlopige hechtenis », *Rechtskundig Weekblad* van 27 oktober 1984, kol. 561 e.v.) heeft procureur-generaal Krings op de tekortkomingen bij de toepassing van die bepalingen gewezen en er de nadruk op gelegd dat de parketmagistraten nauwgezet moeten toezien op de strikte naleving van de wet opdat de voorlopige hechtenis uitsluitend beperkt blijft tot de gevallen waarin de wetgever zulks onbetwistbaar gewild heeft.

Het is niet de bedoeling van het wetsvoorstel onze regeling ter zake af te stemmen op het Franse systeem waarin de aanwezigheid van de advocaat bij elke daad van het onderzoek als regel geldt. Een dergelijke hervorming zou te ver gaan en bovendien is de raadkamer, in Frankrijk, onbestaande zodat een vergelijking tussen de beide procedures niet opgaat.

Het voorstel bepaalt alleen dat de rechter geen bevel tot aanhouding mag verlenen indien hij niet eerst de vordering van het openbaar ministerie en de opmerkingen van de verdachte en van zijn raadsman heeft gehoord.

Daarenboven moet in elk bevel tot aanhouding uitdrukkelijk worden vermeld dat de verdachte en zijn raadsman, alsmede het openbaar ministerie vooraf zijn gehoord.

De auteur voegt er aan toe dat het argument als zou het voorgestelde systeem meer werk meebrengen voor de onderzoeksrechter en de vlotte afhandeling van de zaken belemmeren aangezien de magistraten heel wat tijd zullen moeten besteden aan het aanhoren van de pleidooien, die soms lang kunnen uitlopen, niet opgaat aangezien de problemen in verband met de organisatie of de aangroei van het werk niet onoplosbaar zijn en geen rol mogen spelen wanneer het er op aankomt de persoonlijke vrijheid van de burgers te waarborgen.

I. — Exposé introductif de l'auteur de la proposition de loi modifiant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive
(Doc. n° 948/1)

L'auteur rappelle que les dispositions légales en matière de détention préventive font régulièrement l'objet de critiques qui en suggèrent une réforme fondamentale afin d'assurer un meilleur respect de l'*habeas corpus*.

Certains magistrats sont, en effet, tentés de délivrer le mandat d'arrêt de manière automatique. Or, l'existence d'indices de culpabilité ne peut justifier à elle seule la privation des libertés individuelles.

Il ne peut être oublié que l'inculpé est présumé innocent jusqu'à sa condamnation au fond. La détention préventive ne peut être considérée comme une application anticipée de la peine.

L'article 1er, deuxième alinéa, de la loi du 20 avril 1874, relative à la détention préventive, dispose, en effet, que si l'inculpé a sa résidence en Belgique, le juge ne pourra décerner ce mandat que dans des circonstances graves et exceptionnelles, lorsque cette mesure est réclamée par l'intérêt de la sécurité publique.

Si le fait peut entraîner la peine des travaux forcés de quinze ans à vingt ans ou une peine plus grave, le juge d'instruction ne peut laisser l'inculpé en liberté que sur l'avis conforme du procureur du roi.

L'article 2 de la même loi prévoit, en outre, que le mandat d'arrêt dans le cas prévu au deuxième alinéa de l'article précédent, spécifiera les circonstances graves et exceptionnelles intéressant la sécurité publique, qui motivent l'arrestation, en indiquant les éléments propres à la cause ou à la personnalité de l'inculpé.

Dans son discours prononcé à l'audience solennelle de rentrée de la Cour de cassation, le 3 septembre 1984, M. le procureur général Krings (« Réflexions relatives à l'application de la loi sur la détention préventive », *Journal des Tribunaux* du 29 septembre 1984, p. 521 et suiv.) souligne les insuffisances dans l'application de ces dispositions et insiste sur le fait qu'il appartient aux magistrats du parquet, de veiller au strict respect de la loi pour que la détention préventive soit limitée aux seuls cas qui répondent entièrement aux vœux du législateur.

L'objectif de la proposition de loi ne consiste pas à s'aligner sur le système français où la présence de l'avocat est de règle lors de tous les actes de l'instruction. D'une part, une telle réforme serait trop ambitieuse et, d'autre part, la chambre du conseil n'existe pas en France, dès lors, une comparaison entre les deux procédures n'est pas justifiée.

Le but de la proposition se limite à prévoir qu'aucun mandat ne pourra être délivré si le juge n'a entendu, préalablement, les réquisitions du ministère public et les observations de l'inculpé et de son conseil.

De plus, il est prévu qu'il doit être fait mention expresse, dans tout mandat d'arrêt, que l'inculpé et son conseil ainsi que le ministère public, ont été préalablement entendus.

L'auteur ajoute que l'argument selon lequel le système préconisé entraînerait plus de travail pour les juges d'instruction et entraverait le déroulement du travail dans la mesure où les magistrats devraient consacrer une partie importante de leur temps à entendre des plaidoiries, susceptibles d'être parfois fort longues, ne peut être retenu dans la mesure où des problèmes d'organisation ou d'accroissement du temps de travail ne sont pas insolubles et ne peuvent être invoqués lorsqu'il s'agit de garantir la liberté individuelle des citoyens.

Op het argument als zou ook de balie met dergelijke moeilijkheden af te rekenen hebben aangezien de advocaten de hele dag door beschikbaar moeten zijn en bereid moeten gevonden worden om voor de onderzoeksrechter te verschijnen telkens wanneer deze meent een bevel tot aanhouding tegen een verdachte te moeten verlenen, antwoordt de auteur dat ook dat een probleem van organisatie is; de advocaten kunnen een wachtdienst organiseren en er kan ambtshalve een advocaat worden aangewezen. Bovendien zou het parket moeten afzien van de gewoonte om 's nachts verdachten te ondervragen en aanhoudingsbevelen te verlenen.

Ten slotte moet de nadruk worden gelegd op het feit dat, in de geest van het voorstel, de aanwezigheid van een advocaat enkel vereist is als een garantie dat de geldende wetsbepalingen nageleefd zullen worden.

II. — Algemene bespreking

1. Gedeeltelijk karakter van de hervorming

De Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie, Buitenlandse Handel en Institutionele Hervormingen betoogt dat het voorstel weliswaar verantwoord is, maar dat een zo diepgaande wijziging niet kan worden gerealiseerd zonder een hervorming van het geheel van de wettelijke bepalingen en zonder dat de weerslag van de voorgestelde hervorming op de genoemde bepalingen onderzocht wordt.

Dit argument moet niet worden beschouwd als een verdragingsmaneuver. Een hervorming terzake moet ofwel ruimer zijn ofwel moet er helemaal geen hervorming zijn.

Op ministerieel niveau werd trouwens een werkgroep opgericht om de mogelijkheid tot herziening van de wet betreffende de voorlopige hechtenis te bestuderen. Die werkgroep moet begin 1985 haar besluiten indienen.

In verband met het feit dat de voorgestelde hervorming slechts gedeeltelijk is, zijn diverse leden de mening toegedaan dat een wijziging met een beperkt karakter veel meer kans op slagen biedt dan een allesomvattende hervorming, die een grondige studie en een confrontatie van tegengestelde opvattingen veronderstelt.

In dit verband wordt verwezen naar het voorbeeld van de herziening van het Wetboek van Strafvordering. Wetsvoorstellen of -ontwerpen met een beperkte strekking die snel kunnen worden gerealiseerd, verdienen de voorkeur boven dit soort hervormingen.

Er werd bovendien aan herinnerd dat die werkwijze haar nut reeds heeft bewezen. Op 25 april 1984 heeft de commissie een wetsvoorstel van de heer Van den Bossche aangenomen. Dit voorstel beoogt de wijziging van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis met betrekking tot het inzage-recht in het dossier van het onderzoek (*Stuk* nr. 802/1 en 2).

Aan een ander voorstel van dezelfde auteur, namelijk het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 3 van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis (*Stuk* nr. 767/1) werd in de commissie reeds een bespreking gewijd.

Het onderzoek ervan werd enkel uitgesteld om de door de Vice-Eerste Minister vermelde werkgroep in staat te stellen haar advies uit te brengen over dit voorstel.

2. Advies van de werkgroep « Voorlopige hechtenis » over het wetsvoorstel van de heer Henrion

De Vice-Eerste Minister verklaart dat bovengenoemde werkgroep een nota heeft overhandigd betreffende het wetsvoorstel van de heer Henrion, hoewel haar werkzaamheden met het oog op een volledige herziening van de materie niet beëindigd zijn. Haar advies luidt als volgt:

« Dit wetsvoorstel van 9 mei 1984 is klaarblijkelijk ingegeven door het wetsontwerp dat op 25 april 1984 door de Franse

En ce qui concerne l'argument selon lequel des perturbations du même ordre sont à redouter pour le barreau dans la mesure où les avocats doivent être disponibles à toute heure du jour et être disposés à se présenter devant un juge d'instruction chaque fois que celui-ci estime devoir mettre l'inculpé sous mandat d'arrêt, l'auteur observe qu'il s'agit là, à nouveau, d'un problème d'organisation; des permanences d'avocats peuvent être mises sur pied et des avocats peuvent être commis d'office. De plus, il faut que le parquet perde l'habitude d'interroger les inculpés et de délivrer des mandats d'arrêt au cours de la nuit.

Enfin, il y a lieu d'insister sur le fait que l'objectif de la proposition se limite à assurer la présence d'un avocat qui sera le garant du respect des dispositions légales en vigueur.

II. — Discussion générale

1. Caractère partiel de la réforme

Le Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice, du Commerce extérieur et des Réformes institutionnelles déclare que si l'objectif de la proposition peut se justifier, une modification d'une telle importance ne peut cependant s'effectuer sans une réforme portant sur l'ensemble des dispositions de la loi et en examinant les incidences de la modification sur ces dispositions.

Cet argument ne doit pas être considéré comme dilatoire. Une réforme en ce domaine doit être plus vaste ou ne pas être du tout.

Un groupe de travail a d'ailleurs été constitué au niveau ministériel pour examiner les possibilités de révision de la loi relative à la détention préventive. Ce groupe de travail doit remettre ses conclusions pour le début de l'année 1985.

En ce qui concerne le caractère partiel de la réforme proposée, plusieurs membres estiment qu'une modification ponctuelle a beaucoup plus de chances d'aboutir qu'une réforme globale qui implique un examen approfondi et un affrontement de conceptions divergentes.

L'exemple de la révision du Code de procédure pénale est cité à cet égard. A ce type de réforme, il faut préférer des propositions ou des projets de loi dont la portée est limitée et qui peuvent être concrétisés rapidement.

Il est en outre rappelé que cette manière de procéder a déjà fait ses preuves. La commission a adopté le 25 avril 1984 une proposition de loi de M. Van den Bossche modifiant la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive en ce qui concerne le droit de prendre connaissance des dossiers de l'instruction (*Doc.* n° 802/1 et 2).

Une autre proposition de loi du même auteur modifiant l'article 3 de la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive (*Doc.* n° 767) a déjà fait l'objet de discussions de la commission.

Si son examen a été reporté ce n'est que pour permettre au groupe de travail cité par le Vice-Premier Ministre de donner son avis sur la proposition.

2. Avis du groupe de travail « Détention préventive » sur la proposition de loi de M. Henrion

Le Vice-Premier Ministre déclare que le groupe de travail évoqué plus haut a remis une note concernant la proposition de loi de M. Henrion nonobstant le fait qu'elle n'a pas terminé ses travaux relatifs à une réforme globale. Cet avis est repris ci-après:

« Cette proposition de loi, portant la date du 9 mai 1984, est manifestement inspirée par le projet de loi, daté du 25 avril 1984

Minister van Justitie Badinter werd ingediend. Volgens het Franse ontwerp beslist de onderzoeksrechter « tijdens een zitting in zijn kabinet, na een tegensprekelijk debat tijdens hetwelk hij de vorderingen van het openbaar ministerie hoort en nadien de opmerkingen van de verdachte en, in voorkomend geval, die van zijn raadsman ».

» Die opvatting, waarvan kan worden aangenomen dat ze wellicht in harmonie is met het Franse systeem van voorlopige hechtenis, wordt overgenomen hoewel ze niet in overeenstemming is met de grondbeginselen van het Belgisch recht betreffende het verloop van de procedure inzake voorlopige hechtenis en het optreden van de advocaat.

» Men mag niet uit het oog verliezen dat in België het afleveren en het betekenen van een bevel tot aanhouding in principe moeten gebeuren binnen 24 uren vanaf de vrijheidsbeneming.

» Van meet af blijft dus dat het niet mogelijk is een debat te organiseren op dat ogenblik van de rechtspleging. De idee van een dergelijk debat wordt in abstracto geïnspireerd door het principe van het recht van verdediging. Maar ze houdt niet voldoende rekening met de praktische vereisten van de voorlopige hechtenis zoals die in ons land wettelijk geregeld is.

» De uiterst beperkte termijn waarbinnen het bevel tot aanhouding moet worden verleend brengt met zich dat de onderzoeksrechter dit bevel moet verlenen op normale uren als het pas geeft maar ook, volgens de omstandigheden, laat in de avond of zelfs 's nachts.

» Een tegensprekelijk debat is hier dus niet mogelijk.

» Wil men het ontwerp-Badinter als inspiratiebron nemen, dan past het dat ontwerp in zijn geheel te beschouwen.

» Ofschoon het wetsvoorstel van de heer Henrion niet erg klaar is, lijkt het erop dat het berust op de gedachte van een verplichte en onmiddellijke aanwezigheid van een advocaat. Het Franse ontwerp gaat niet zo ver, de onderzoeksrechter hoort de opmerkingen van de raadsman « in voorkomend geval ».

» Men moet ook rekening houden met het 6de en het 7delid van artikel 145 van de Franse Code de procédure pénale, zoals dit zou luiden na invoering van het ontwerp van de Minister van Justitie. In bepaalde gevallen zou de onderzoeksrechter de opsluiting (« incarcération ») van de verdachte bevelen voor een duur van ten hoogste 5 dagen. Binnen die termijn wordt, na een nieuwe verschijning van de verdachte, door de onderzoeksrechter eventueel de echte voorlopige hechtenis bevolen.

» Dit systeem, dat bestemd is om een overhaast debat binnen een te korte tijd te vermijden, is begrijpelijk in Frankrijk, waar van bevestiging van een bevel tot aanhouding door de raadkamer geen sprake is. Het heeft geen zin in ons land.

» Dit bewijst hoe gevaarlijk het is een vreemde wetsbepaling zonder meer in onze wetgeving te willen overnemen.

» Het wetsvoorstel-Henrion bepaalt eigenlijk niet welke procedure moet worden gevolgd. Mag de advocaat het dossier raadplegen? Brengt de onderzoeksrechter verslag uit zoals in de raadkamer? Daarover wordt met geen woord gerept in het voorstel.

» Er wordt alleen bepaald dat het openbaar ministerie aanwezig is en zijn vorderingen te kennen geeft.

» Dat is nu niet het geval. Het volstaat op dit ogenblik dat de onderzoeksrechter regelmatig met het onderzoek van het feit belast werd.

» In het voorgestelde systeem zal het openbaar ministerie invloed kunnen uitoefenen op de beslissing van de rechter om het bevel tot voorlopige hechtenis af te leveren.

» Het is onvermijdelijk dat hier met ongelijke wapens gestreden wordt.

» De procureur des Konings kent immers de door de politie opgestelde processen-verbaal. De politie heeft hem dikwijls gete-

et déposé par le Garde des Sceaux français, M. Badinter. Suivant le projet français « le juge d'instruction statue en audience de cabinet, après un débat contradictoire au cours duquel il entend les réquisitions du ministère public puis les observations de l'inculpé et le cas échéant, celles de son conseil ».

» Cette idée, dont on peut croire qu'elle est susceptible de s'harmoniser avec le système français de détention provisoire, est empruntée alors qu'elle ne cadre pas avec les principes de base du droit belge, qui régissent le déroulement de la procédure de détention préventive et l'intervention de l'avocat.

» On ne peut perdre de vue qu'en droit belge, la délivrance et la signification du mandat d'arrêt doivent être faites en principe dans les 24 heures à compter de la privation de liberté.

» D'emblée, on se rend compte qu'il n'est pas possible d'envisager l'organisation d'un débat à ce moment de la procédure. L'idée est inspiré dans l'abstrait par le principe des droits de la défense. Mais elle ne tient pas suffisamment compte des nécessités pratiques inhérentes à notre système légal de détention préventive.

» Le délai extrêmement bref auquel est liée la délivrance du mandat d'arrêt a comme conséquence que le juge d'instruction est amené à décerner pareils mandats aux heures normales, si c'est possible, mais aussi, suivant les circonstances, tard dans la soirée et même la nuit.

» La matière ne se prête pas à un débat contradictoire.

» Si l'on prend le projet Badinter comme source d'inspiration, il convient de le considérer dans son ensemble.

» Il semble, encore que ce ne soit pas très clair, que la proposition de loi Henrion repose sur l'idée de l'obligation de la présence immédiate d'un avocat. Le projet français ne va pas aussi loin; le juge d'instruction entend les observations du conseil « le cas échéant ».

» Il faut aussi tenir compte des alinéas 6 et 7 de l'article 145 du Code de procédure pénale français tel qu'il serait rédigé à la suite du projet du Garde des Sceaux. Dans certains cas, le juge d'instruction prescrirait l'incarcération de l'inculpé pour une durée qui ne peut excéder cinq jours. Dans ce délai, après nouvelle comparution de l'inculpé, le juge d'instruction ordonnerait éventuellement la véritable détention provisoire.

» Ce système, prévu pour éviter un débat baclé dans un délai trop bref, est compréhensible en France, où la confirmation du mandat de dépôt par la chambre du conseil n'existe pas. Il n'est pas de mise dans notre pays.

» Ceci démontre combien il est dangereux de vouloir transposer telle quelle une disposition du droit étranger dans notre législation.

» La proposition Henrion ne détermine pas, à proprement parler, la procédure à suivre. L'avocat pourra-t-il consulter le dossier? Le juge fera-t-il rapport en chambre du Conseil? On n'en sait rien.

» Ce que l'on sait c'est que le ministère public est présent et donne ses réquisitions.

» Ce n'est pas le cas actuellement. Il suffit que le juge d'instruction soit régulièrement saisi de l'instruction du fait.

» Dans le système proposé, le ministère public pourra peser sur la décision du juge d'ordonner la détention préventive.

» Les armes seront forcément inégales.

» Car le procureur du Roi connaît les procès-verbaux rédigés par la police. Celle-ci lui a souvent téléphoné. Il a, de plus, accès

lefoneerd. Hij heeft bovendien op elk ogenblik toegang tot het dossier. Voor hem is er geen geheim.

» De verdachte en zijn raadsman zullen zich uiteraard in een minder gunstige positie bevinden.

» Niet alleen bewijst het wetsvoorstel een slechte dienst aan de verdediging door haar te dwingen aan een schijndebat deel te nemen en er een bespottelijke rol te spelen, maar bovendien rijzen er organisatorische complicaties. Als de advocaat niet onmiddellijk beschikbaar is als men hem dringend oproept, hoelang moet men dan op hem wachten? Lang kan het niet zijn, want de 24 uren lopen onverbiddeijk verder.

» Moet men een nacht- en dagpermanentie inrichten? De « opmerkingen » van de stagiair met wacht dienst, die de verdachte niet kent en die door deze niet werd gekozen, zullen uiteraard geïmproviseerd zijn.

» Om zinnig te zijn zou de oproeping van de advocaat moeten geschieden zodra de verdachte bij de onderzoeksrechter is. De raadsman zou aanwezig moeten zijn bij het einde van de ondervraging. Meestal zal de advocaat zich zonder reden verplaatst hebben, want het is gelukkig niet zo dat de onderzoeksrechter beslist een bevel tot aanhouding te verlenen tegen elke verdachte die hij ondervraagt.

» Ten slotte moet nog op enkele andere aspecten van het wetsvoorstel gewezen worden.

» In de voorgestelde tekst zoekt men tevergeefs naar de nu bestaande regel waardoor het openbaar ministerie in de onmogelijkheid verkeert hoger beroep aan te tekenen tegen de beslissing van de onderzoeksrechter die weigert een bevel tot aanhouding te verlenen.

» Het verplichte bevel tot aanhouding is verdwenen.

» Ook de voorafgaande ondervraging van de verdachte is verdwenen.

» Tot besluit kan de werkgroep zich niet aansluiten bij de « beperkte hervorming » die door het onderhavige wetsvoorstel wordt beoogd. Die hervorming is onverenigbaar met onze huidige wetgeving inzake voorlopige hechtenis. Zij zou een valse indruk van eerbied voor de rechten van de verdediging wekken. »

Na kennis genomen te hebben van dit advies hebben de commissieleden de daarin aangevoerde argumenten betwist. Naar hun mening kan daar geen rekening mee gehouden worden. Tijdens de algemene bespreking werden ze doorgaans afgewezen. De auteur ontkent met klem dat zijn voorstel zou ingegeven zijn door het ontwerp-Badinter. Hij preciseert dat het zijn bedoeling was misbruiken inzake voorlopige hechtenis tegen te gaan.

3. Doel van het wetsvoorstel

Sommige leden hebben bezwaar tegen het wetsvoorstel. Zij merken op dat de bedoeling van het voorstel weliswaar lovenswaardig is maar dat het principe dat eraan ten grondslag ligt, overgenomen is uit het recht van de « Common Law-landen ».

Het is niet zonder gevaar in ons recht een van de elementen van het Angelsaksische recht op te nemen zonder acht te slaan op de andere elementen van dat recht. Het contradictoir debat is daar de regel. Indien er een hervorming moet komen, zou men het contradictoir karakter van de procedure in alle fasen moeten invoeren.

Een ander lid is van oordeel dat het wetsvoorstel geen rekening houdt met de rechten van het slachtoffer, zodat het een discriminatie inhoudt.

Er wordt evenwel opgemerkt dat de uitoefening van de strafvordering en de verdediging van de belangen van de slachtoffers niet mogen worden verward en dat in die stand van de procedure, alleen de vraag rijst of het wenselijk is een bevel tot aanhouding

au dossier de l'instruction à tout moment. Pour lui, il n'existe aucun secret.

» L'inculpé et son conseil se trouveraient dans une situation par définition inférieure.

» Non seulement la proposition de loi rend un mauvais service à la défense en la forçant à participer à un simulacre de débat et à y jouer un rôle ridicule, mais elle soulève des difficultés d'organisation. Si l'avocat est indisponible lorsqu'on l'appelle d'urgence, combien de temps faudra-t-il l'attendre? Ce ne peut être bien long, car les 24 heures courent inexorablement.

» Faut-il organiser une permanence de jour et de nuit? Les « observations » seraient improvisées par le stagiaire de garde, qui ne connaît pas l'inculpé et que celui-ci n'a pas choisi.

» Pour bien faire l'avocat devrait être averti dès qu'un inculpé se trouve devant le juge d'instruction. Il devrait être là à la fin de l'interrogatoire. La plupart du temps l'avocat se sera dérangé pour rien. Le juge d'instruction, heureusement, ne décide pas de décerner mandat d'arrêt contre tous les inculpés qu'il interroge.

» Il faut noter enfin quelques autres aspects de la proposition de loi.

» Dans le texte proposé, on ne retrouve plus l'interdiction actuelle, pour le ministère public, d'interjeter appel de la décision du juge d'instruction refusant la délivrance d'un mandat d'arrêt.

» Le mandat d'arrêt obligatoire a aussi disparu.

» L'interrogatoire préalable de l'inculpé a également disparu.

» En conclusion, le groupe de travail estime qu'il ne lui est pas possible de se rallier à la « réforme limitée » préconisée par la présente proposition. Celle-ci est incompatible avec notre législation en matière de détention préventive dans son état actuel; elle créerait une fausse impression de respect des droits de la défense. »

Après avoir pris connaissance de cet avis, les membres de la commission ont contesté les arguments énoncés et ont estimé qu'ils ne pouvaient être retenus. Au cours de la discussion générale, ils furent généralement réfutés. L'auteur de la proposition s'insurgea contre le fait qu'il aurait été inspiré par le projet Badinter; il précisa que son souci était d'éviter les abus de détention préventive.

3. Objectifs de la proposition de loi

Certains membres formulent des objections à l'égard de la proposition de loi. La remarque est faite que si l'objectif de la proposition est louable, il faut observer que le principe qui y est défendu relève du droit des pays de « Common Law ».

Il est cependant dangereux d'introduire dans notre droit un des éléments du droit des pays anglo-saxons sans tenir compte des autres éléments de ce droit. Le débat contradictoire y est en effet la règle. Dès lors, il y aurait lieu, si une réforme s'impose, de procéder à l'introduction du caractère contradictoire de la procédure à tous les stades de celle-ci.

Un autre membre estime que la proposition de loi ne tient nullement compte des droits de la victime et qu'elle a par conséquent un caractère discriminatoire.

Il est cependant observé que l'exercice de l'action publique et la défense des intérêts des victimes ne peuvent être confondus et qu'à ce stade de la procédure seul le problème de l'opportunité de la délivrance du mandat d'arrêt se pose. De plus, les victimes

te verlenen. Bovendien beschikken de slachtoffers ook nu niet over een middel om zulks te controleren.

∴

De meeste leden van de commissie zijn het eens met de inhoud van het voorstel. Het probleem waarvoor dit voorstel een oplossing wil brengen is zeer reëel. Bij het verlenen van een bevel tot aanhouding bestaat een zekere willekeur en dat moet worden verholpen.

In de raadkamer wordt het verslag van de onderzoeksrechter trouwens wel eens verbeterd. Derhalve moeten de rechten van de verdediging op dat gebied worden gewaarborgd, ook al is het aantal misbruiken minder groot dan sommigen beweren.

Een bevel tot aanhouding wordt immers vaker uit gewoonte afgeleverd dan op grond van de nauwgezette toepassing van de wet. Herhaaldelijk werden in de rechtspraak die misbruiken aan de kaak gesteld en werd de nadruk gelegd op de noodzaak de aflevering van een bevel tot aanhouding op correcte wijze te verantwoorden en daarbij de voorwaarden te vermelden waarin die aflevering gebeurt; en toch blijven er misbruiken bestaan.

Daarom moet ervoor gezorgd worden dat de wet wordt nageleefd en moet worden vermeden dat een bevel tot aanhouding volgens een standaardformulering wordt verantwoord.

In dat verband haalt een andere spreker de rede aan van procureur-generaal Krings (zie *supra*, R.W. 1984, kol. 582):

« Al mag men zich niet ontveinen dat die magistraten inderdaad heel wat moeilijkheden ondervinden, toch kunnen die moeilijkheden nooit rechtvaardigen dat iemand ondoordacht voorlopig wordt gehecht. De voorlopige hechtenis is een maatregel die des te ernstiger is daar die wordt genomen tegen een persoon ten aanzien van wie enkel aanwijzingen van schuld bestaan — ten onrechte wordt er soms gesproken van « voldoende bezwaren » — zonder enige zekerheid over zijn latere veroordeling. De onderzoeksmagistraat moet dus de tijd nemen om na te denken en acht slaan op de richtlijnen die wet en rechtspraak hebben vastgesteld. Een inderhaast en in onzekerheid genomen beslissing is in deze niet te rechtvaardigen.

» Wij weten natuurlijk dat de wet de tijd ten zeerste beperkt heeft en zeker wanneer de verdachte niet tijdig voor de onderzoeksmagistraat wordt gebracht. In dat opzicht moeten de procureurs des Konings ervoor zorgen, enerzijds, dat de politie en de rijkswacht hun de betrokkenen ten spoedigste voorleiden en, anderzijds, dat op hun parket die zaken onverwijld worden behandeld. »

Het komt er evenwel niet alleen op aan een einde te maken aan bepaalde praktijken die het gevolg zijn van een verkeerde toepassing van de wet.

Ook moet de schromelijke ongelijkheid worden weggewerkt die vanaf het begin van het onderzoek bestaat tussen de partijen die tegenover elkaar staan.

Er zij aan herinnerd dat de wet betreffende de voorlopige hechtenis niet steeds de nodige waarborgen biedt in verband met de eerbiediging van de rechten van de verdediging. Zo b.v. :

— kan de rechter, voor een periode van ten hoogste drie dagen, verbieden dat de verdachte vrij verkeer heeft met zijn raadman;

— mag de advocaat de verdachte slechts bijstaan bij de eerste bevestiging van het bevel tot aanhouding, dit wil zeggen meestal de vijfde dag na de aanhouding; bovendien mag hij geen inzage nemen van het dossier en kan hij het dus niet bespreken met zijn cliënt. Wordt het bevel tot aanhouding bevestigd, dan moet de verdachte een maand wachten alvorens zijn geval herzien wordt.

— thans krijgt de advocaat slechts inzage van het dossier van het onderzoek op het ogenblik van de tweede verschijning voor de raadkamer.

n'ont, actuellement, aucun moyen de contrôle en ce qui concerne cette délivrance.

∴

La majorité des membres de la commission approuvent cependant la teneur de la proposition de loi. Il est indéniable que le problème auquel la proposition tente d'apporter une solution est réel. Un certain arbitraire lors de la délivrance des mandats d'arrêt existe et doit être combattu.

Certains rapports de juges d'instruction sont d'ailleurs corrigés en chambre du conseil. Il y a donc lieu de garantir les droits de la défense en cette matière, et ceci, même si le nombre d'abus évoqué est plus restreint que d'autres l'affirment.

La délivrance du mandat d'arrêt relève, en effet, plus de l'habitude que de l'application rigoureuse de la loi. Si une importante jurisprudence a stigmatisé ces abus et a insisté sur la nécessité de justifier correctement la délivrance du mandat tout en précisant les conditions de cette délivrance, ces abus continuent cependant à exister.

Il y a lieu, dès lors, d'assurer l'application de la loi en évitant une justification stéréotypée des mandats d'arrêt.

A cet égard, un orateur cite, M. le Procureur général Krings (cf. *supra*, p. 527):

« Si l'on ne veut se dissimuler les difficultés auxquelles ces magistrats sont confrontés, celles-ci ne peuvent cependant justifier une mise en état de détention préventive d'un inculpé à la légère. La détention préventive est une mesure d'autant plus grave qu'elle est prise à l'encontre d'une personne contre laquelle il n'existe que des indices de culpabilité — à tort on parle parfois de charges suffisantes — et dont la condamnation ultérieure ne présente aucune certitude. Il faut donc que le magistrat instructeur prenne le temps de la réflexion et tienne compte des lignes directrices que la loi et la jurisprudence ont tracées. Rien ne peut justifier une décision prise dans la hâte et la confusion.

» Nous savons évidemment que ce temps est légalement très limité, et davantage encore lorsque la personne inculpée est amenée tardivement devant le magistrat instructeur. Il appartient à cet égard au procureur du Roi de veiller à ce que les autorités de police et de gendarmerie se hâtent de mettre les intéressés à leur disposition dans les plus brefs délais et, d'autre part, à ce que ces affaires soient traitées dans les parquets avec toute la diligence requise. »

Il ne convient cependant pas uniquement de mettre fin à certaines pratiques relevant d'une mauvaise application de la loi.

Il y a lieu également d'éviter le caractère profondément inégal existant dès le départ de l'instruction entre les parties en présence.

Il faut, en effet, rappeler que la loi sur la détention préventive ne garantit pas toujours le respect des droits de la défense, par exemple :

— le juge peut prononcer une interdiction de communiquer qui ne peut dépasser trois jours;

— l'avocat ne peut assister l'inculpé que lors de la première confirmation du mandat d'arrêt, c'est-à-dire le plus souvent le cinquième jour de l'arrestation, sans pouvoir prendre connaissance du dossier et en conférer avec son client. Ensuite en cas de confirmation, l'inculpé devra attendre un mois avant que sa situation soit revue

— l'avocat ne peut actuellement consulter le dossier de l'instruction que lors de la deuxième comparution en chambre du conseil.

De commissie heeft een wetsvoorstel van de heer Van den Bossche (*Stuk.* nrs. 802/1 en 2) aangenomen om die inzage met het oog op de eerste verschijning mogelijk te maken, maar de Senaat heeft het nog niet onderzocht. Het ligt voor de hand dat het onderhavige voorstel het thans in de Senaat aan de orde zijnde ontwerp aanvult.

De verdachte verkeert dus bij het begin van het onderzoek al dadelijk in een moeilijke situatie. Hij staat niet op dezelfde voet als de onderzoeksrechter en het parket aangezien zijn advocaat doorgaans niet eerder dan de vijfde dag kan optreden, met name hoe dan ook na het verlenen van het aanhoudingsbevel.

Zijn situatie is des te moeilijker omdat het parket goed op de hoogte is van het strafrecht en de verdachte daar niets van afweet.

Er zij echter aangestipt dat, wanneer het om een misdrijf op het gebied van het economisch recht gaat, het parket zowel als de onderzoeksrechter doorgaans niet goed weten waar ze aan toe zijn en in dat geval is er geen voorlopige hechtenis.

Bovendien zij erop gewezen dat het probleem dat het voorstel wil regelen, uit een betwistbaar strafbeleid voortvloeit. De voorlopige hechtenis mag immers niet als een gevangenisstraf worden beschouwd. De verdachte wordt geacht onschuldig te zijn zolang het vonnis niet is uitgesproken. Ook wordt de voorlopige hechtenis vaak gebruikt als een drukkingsmiddel om bekentenissen af te dwingen, wat een klaarblijkelijke wetsafwijking is.

Tot besluit kan worden gesteld dat vrijheidsberoving niet aan de willekeur van bepaalde onderzoeksrechters mag worden overgelaten.

De commissieleden zijn de mening toegedaan dat het wetsvoorstel aan dat punt van zorg beantwoordt.

∴

Het argument als zouden de betrokken partijen door het voorstel niet op dezelfde voet worden geplaatst houdt geen steek. Volgens de werkgroep bewijst het wetsvoorstel een slechte dienst aan de verdediging door die te verplichten deel te nemen aan een schijn debat.

Er zij niettemin op gewezen dat het bevel tot aanhouding, volgens de wet, de ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die de openbare veiligheid raken en waarop de aanhouding gegrond is, nauwkeurig moet omschrijven, onder vermelding van de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte.

De toepassing van deze bepaling moet worden gewaarborgd zelfs indien de voorgestelde regeling de gelijkheid van de betrokken partijen niet waarborgt. Bovendien moet worden beklemtoond dat de verdachte in de huidige stand van zaken reeds aan het kortste eind trekt.

Als men de onderzoeksrechter verplicht rekening te houden met de voor het verlenen van een aanhoudingsbevel gestelde vereisten, betekent het wetsvoorstel alleszins een vooruitgang ten opzichte van de bestaande toestand.

Het is dus niet ernstig het over ongelijkheid te hebben en tegelijkertijd de verdachte een waarborg te weigeren onder voorwendsel dat het voorstel geen volstreekte gelijkheid waarborgt. Dergelijke argumenten houden weinig steek en worden door een grondige analyse ontzenuwd.

∴

Het voorstel biedt bovendien het voordeel dat het een interessante benadering vormt van de rechten van de verdediging, waarbij dan nog komt dat het een eenvoudige regeling aanbeveelt die geen ingewikkelde procedure in het leven roept en het instellen van hoger beroep, nieuwe termijnen of een raadpleging van het dossier in dat stadium van de rechtspleging niet vereist.

La commission a adopté une proposition de loi (*Doc.* n°s 802/1 et 2) de M. Van den Bossche tendant à permettre cette consultation en vue de la première comparution, mais le Sénat ne l'a pas encore examinée. Il est évident que la présente proposition complète le projet actuellement pendant au Sénat.

L'inculpé se trouve donc dans une situation difficile dès le départ de l'instruction. Il se trouve en effet dans un rapport d'inégalité face au juge d'instruction et au parquet dans la mesure où son avocat ne pourra généralement intervenir que le cinquième jour, c'est-à-dire de toute façon après la délivrance du mandat d'arrêt.

Sa situation sera d'autant plus pénible dans la mesure où le parquet a une connaissance approfondie du droit pénal et que l'inculpé n'a aucune connaissance en la matière.

Il y a lieu de souligner cependant que s'il s'agit d'une infraction au droit économique le parquet comme le juge d'instruction se trouve en général démunis, et que la détention préventive n'interviendra pas dans ce cas.

En outre, il y a lieu de souligner que le problème auquel la proposition tend à remédier procède d'une politique pénale contestable. La détention préventive ne peut en effet être considérée comme une peine de prison. Jusqu'au jugement, l'inculpé est présumé innocent. De plus, elle est souvent utilisée comme un moyen de pression afin d'obtenir des aveux, ce qui constitue manifestement un détournement de la loi.

En conclusion, il peut être affirmé que la privation de la liberté individuelle ne peut être laissée à l'arbitraire de certains juges d'instruction.

Les membres de la commission estiment que la proposition de loi répond à cette préoccupation.

∴

L'argument selon lequel les parties en présence ne sont pas mises sur pied d'égalité par la proposition, ne peut être retenu. Selon le groupe de travail, la proposition de loi rend un mauvais service à la défense en la forçant à participer à un simulacre de débat.

Il faut cependant observer que la loi prévoit que le mandat d'arrêt spécifiera les circonstances graves et exceptionnelles intéressant la sécurité publique, qui motivent l'arrestation, en indiquant les éléments propres à la cause ou à la personnalité de l'inculpé.

Il convient d'assurer l'application de cette dernière disposition même si le système préconisé n'assure pas l'égalité des droits en présence. De plus, il faut souligner que dans la situation actuelle l'inculpé se trouve déjà en état d'infériorité.

Dès lors, en obligeant le juge d'instruction à tenir compte des conditions imposées à la délivrance du mandat d'arrêt, la proposition apporte une amélioration certaine à la situation existante.

Il est donc peu crédible d'invoquer l'inégalité des armes tout en refusant au prévenu une garantie, sous prétexte qu'une égalité absolue n'est pas réalisée par la proposition. De tels arguments sont constatables et ne résistent pas à une analyse approfondie.

∴

La proposition a en outre l'avantage de présenter une approche intéressante de la prise en considération des droits de la défense tout en proposant un système simple qui n'instaure pas une procédure complexe et ne comporte pas de recours, de nouveau délai ou une consultation du dossier à ce stade de la procédure.

De door de werkgroep gemaakte vergelijking met het ontwerp tot wijziging van de Franse wetgeving is dus niet verantwoord. Met het voorstel wil men alleen een aantal misbruiken voorkomen en het principe waarborgen luidens hetwelk, conform artikel 5 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens, niemand van zijn vrijheid beroofd mag worden behoudens in de op een beperkende wijze opgesomde gevallen en langs wettelijke weg.

Men kan zich trouwens niet op het Franse voorbeeld beroepen aangezien het optreden van de advocaat in alle stadia van de rechtspleging slechts een theoretische waarborg voor de rechten van de verdediging is.

Om de bemoeiingen van de advocaat te voorkomen wordt het onderzoek in Frankrijk in de meeste gevallen door de politie ingesteld. Welnu, in dat stadium doen zich de meeste gevallen van geweldpleging op de beklaagden voor.

Het voorstel wijzigt anderzijds niet de inhoud van artikel 1, eerste lid, hetwelk bepaalt dat de onderzoeksrechter een bevel tot aanhouding kan verlenen wanneer het feit een correctionele gevangenisstraf van drie maanden of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben. Een consensus over dit wetsvoorstel behoort derhalve tot de mogelijkheden.

∴

De Vice-Eerste Minister geeft toe dat er misbruiken bestaan. Sommige onderzoeksrechters verlenen het bevel tot aanhouding overeenkomstig een rechtspraak die zij b.v. inzake door dronkenschap aan het stuur veroorzaakte verkeersongevallen hebben vastgesteld.

De formulering van artikel 1 van de wet brengt ook met zich dat het eerste lid, hetwelk bepaalt dat de rechter slechts na ondervraging een bevel tot aanhouding kan verlenen wanneer het feit een correctionele gevangenisstraf van drie maanden of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben, door sommige onderzoeksrechters als een bepaling met een algemene draagwijdte geïnterpreteerd wordt, hoewel het slechts om een voorwaarde gaat.

In ons rechtsbestel worden de straffen alleen na afloop van een proces uitgesproken: de ernst van de feiten betekent op zichzelf, d.w.z. wanneer men ieder onmiddellijk gevaar voor de veiligheid buiten beschouwing laat, geen verantwoording voor een opsluiting. De in het begin van de huidige wet voorkomende verwijzing naar de mogelijkheid van een gevangenisstraf van drie maanden is niet een toereikende voorwaarde, maar wel een *conditio sine qua non*.

Komt er toch een wijziging van de wet, dan moet die beter tot uiting komen door een nieuwe formulering van de tekst, waarbij de nadruk wordt gelegd op de voorwaarde dat die maatregel door ernstige en uitzonderlijke omstandigheden in het belang van de openbare veiligheid vereist is. Het verdient ook aanbeveling dat zowel de onderzoeksrechters als de raadkamers voortaan standaardformules vermijden.

De Vice-Eerste Minister voegt eraan toe dat de voorlopige hechtenis een welbepaalde rol speelt, want het gaat hier niet om een straf maar om een veiligheidsmaatregel.

Indien een bevel tot aanhouding conform artikel 1, tweede lid, wordt verleend, is het verantwoord en het feit dat het vonnis later de onschuld van de beklaagde vaststelt of dat een straf wordt uitgesproken waarvan de duur korter is dan die van de voorlopige hechtenis, betekent nog niet dat de voorlopige hechtenis niets uitgehaald heeft en dat de onderzoeksrechter gedesavouéerd werd. De voorlopige hechtenis is een middel voor het onderzoek, dat slechts kan worden betwist indien het op wederrechtelijke wijze en niet omwille van zijn efficiëntie toegepast wordt.

Er zij echter op gewezen dat de rechter die dat middel wederrechtelijk gebruikt of liever die zich aan machtsmisbruik schuldig maakt, zich door de opmerkingen van de advocaat niet zal laten

La comparaison faite par le groupe de travail avec le projet tendant à modifier la législation française ne se justifie donc pas. Son seul objectif est d'éviter un certain nombre d'abus et de garantir le principe selon lequel conformément à l'article 5 de la Convention européenne des droits de l'homme, nul ne peut être privé de sa liberté, sauf dans des cas énumérés limitativement et selon les voies légales.

L'exemple français ne peut d'ailleurs être invoqué. L'intervention de l'avocat à tous les stades de la procédure n'est qu'une garantie théorique des droits de la défense.

En effet, en France, afin d'éviter l'intervention de l'avocat, l'instruction est le plus souvent menée par la police. Or, c'est à ce stade qu'il faut observer le plus souvent que les actes de violences à l'égard des prévenus se produisent.

La proposition ne modifie par ailleurs pas la teneur de l'article 1, premier alinéa, qui dispose que le juge d'instruction pourra décerner un mandat d'arrêt, lorsque le fait est de nature à entraîner un emprisonnement de trois mois ou une peine plus grave. Dès lors, un consensus pourrait se dégager en ce qui concerne cette proposition de loi.

∴

Le Vice-Premier Ministre reconnaît que des abus existent. Certains juges d'instruction délivrent le mandat conformément à une jurisprudence qu'ils ont établie, par exemple, en matière d'accidents de roulage causés par l'ivresse au volant.

La rédaction de l'article 1er de la loi a aussi pour conséquence que le premier alinéa stipulant qu'après interrogatoire, le juge pourra décerner un mandat d'arrêt, lorsque le fait est de nature à entraîner un emprisonnement correctionnel de trois mois ou une peine plus grave, est compris par certains juges d'instruction, comme constituant une disposition de portée générale alors qu'il ne s'agit que d'une condition.

Dans notre droit les peines ne sont prononcées qu'au terme d'un procès: la gravité des faits ne peut être en soi, c'est-à-dire indépendamment de tout danger immédiat pour la sécurité, la justification d'une incarcération. L'allusion initiale à la possibilité d'un emprisonnement de trois mois dans la loi actuelle exprime une condition non pas suffisante mais *sine qua non*.

Si une modification intervient, il convient de la faire mieux apparaître, par une nouvelle rédaction du texte, mettant en évidence la condition que des circonstances graves et exceptionnelles réclament cette mesure dans l'intérêt de la sécurité publique. Il conviendra également que les juges d'instruction comme les chambres du conseil évitent dorénavant des formules passe-partout.

Le Vice-Premier Ministre ajoute que la détention préventive a une fonction bien déterminée, car elle est non une peine, mais une mesure de sûreté.

Si le mandat est délivré conformément à l'article 1er, deuxième alinéa, il est justifié et le fait que le jugement conclut à l'innocence de l'inculpé ou qu'une peine inférieure à la durée de la détention préventive soit prononcée, ne peut permettre d'affirmer que la détention préventive a été inopérante et que le juge d'instruction a été désavoué. La détention préventive est un moyen de l'instruction qui ne peut être contesté que si son application a un caractère abusif et non en fonction de son efficacité.

Il faut cependant insister sur le fait que le juge qui utilisera ce moyen abusivement, ou plutôt, qui aura commis un détournement de pouvoir, ne sera pas intimidé par les observations de

afschrikken. Als het bestaan van misbruiken de wijziging motiveert, moet trouwens worden gevreesd dat die bepaling slechts een beperkte invloed zal hebben. De rechters die machtsmisbruik plegen, zullen immers maar weinig onder de indruk komen van de opmerkingen van de advocaat en het bevel tot aanhouding toch verlenen. Alleen de rechters die wat al te snel of volgens vaste gewoonten een beslissing nemen, zullen hun rechtspraak wijzigen. Het argument als zou de advocaat het misbruik achteraf in de raadkamer aan het licht kunnen brengen, houdt bovendien geen steek doordat de onderzoeksrechter de werkelijke reden van zijn beslissing niet aan de raadkamer zal meedelen.

Volgens verscheidene leden heeft het wetsvoorstel een beperktere draagwijdte dan de Vice-Eerste Minister meent. Het heeft geen ander doel dan een beperking van het aantal misbruiken. De procedure wordt niet fundamenteel gewijzigd. Zelfs al kunnen bepaalde misbruiken niet worden voorkomen, dan nog blijft het belangrijkste doel dat hun aantal vermindert.

4. Materiële problemen.

Een lid meent dat materiële problemen zullen rijzen als men in dat stadium van de rechtspleging een beroep doet op een advocaat, want deze zal niet altijd vrij zijn als men hem nodig heeft. Men mag immers niet vergeten dat het onderzoek bij nacht kan plaatsvinden. Indien een andere advocaat bereid is om te komen, rijst bovendien het vraagstuk van de keuze van de advocaat. Ten slotte zullen conclusies worden overgelegd waarop zal moeten worden geantwoord en dan bestaat het risico dat de termijn van 24 uren waarbinnen de rechter het bevel tot aanhouding moet verlenen, niet zal worden nageleefd.

In dat verband wordt echter opgemerkt dat de tekst van artikel 1 van het voorstel noch het amendement van de heer Bourgeois in een dergelijke bepaling voorzien. Het voorstel beperkt zich tot de bepaling dat de rechter de opmerkingen van de raadsman dient te horen. Zo ook schrijft artikel 2 uitsluitend voor dat in het bevel tot aanhouding uitdrukkelijk moet worden vermeld dat de verdachte en zijn raadsman vooraf zijn gehoord.

De opmerkingen in verband met de materiële problemen welke de aanneming van het wetsvoorstel zou doen rijzen, zijn betwistbaar en ze houden geen steek als het om de waarborg van de persoonlijke vrijheid gaat. Bovendien zijn dat organisatorische vraagstukken waarvoor altijd een oplossing kan worden gevonden.

Voorts wordt erop gewezen dat die vraagstukken van weinig belang zullen zijn, aangezien de advocaat weliswaar een gewichtige rol speelt voor het goede verloop van de procedure maar zijn optreden die procedure niet ingewikkelder zal maken. In feite zal de rechter alleen verplicht zijn naar de keuze van de advocaat te informeren en hem te horen, zoals hij tevens de vorderingen van het openbaar ministerie zal moeten horen.

5. Verbod van vrij verkeer.

Het fundamentele bezwaar dat door de Vice-Eerste Minister ten aanzien van het wetsvoorstel geopperd wordt, bestaat erin dat door die procedure de mogelijkheid voor de onderzoeksrechter om het verbod van vrij verkeer uit te spreken op grond van artikel 3, tweede lid, van de wet van 20 april 1874 vervalst.

De auteur stelt trouwens voor dat artikel weg te laten (art. 3 van het voorstel). Welnu, dat verbod kan verantwoord zijn, b.v. ten opzichte van een advocaat die bindingen heeft met het milieu.

Een lid is het daarmee eens. Het doel van het wetsvoorstel is ongetwijfeld lofwaardig, maar dit probleem verdient niettemin aandacht.

Ofschoon het vrij verkeer met de advocaat in een later stadium van de procedure essentieel is en van de eerste tot de laatste dag van de voorlopige hechtenis zelfs dagelijks zou moeten kunnen geschieden, ofschoon de zogeheten secreetstelling zou moeten

l'avocat. Si l'existence d'abus constitue la motivation de la modification, il est d'ailleurs à craindre que cette disposition soit d'une portée limitée. En effet, les juges qui sont les auteurs des détournements de pouvoir seront peu impressionnés par les observations de l'avocat et délivreront le mandat. Seuls les juges agissant trop rapidement ou selon des habitudes déterminées changeront leur jurisprudence. L'argument selon lequel l'avocat peut révéler l'abus ultérieurement en Chambre du Conseil, ne peut en outre être retenu dans la mesure où le juge d'instruction ne l'informerait pas de la motivation réelle de sa décision.

Plusieurs membres sont d'avis que la portée de la proposition de loi est plus limitée que ne l'estime le Vice-Premier Ministre. Elle n'a pour objectif que de restreindre le nombre d'abus et non de modifier fondamentalement la procédure. Même si certains abus ne pourront être évités, l'important est d'en diminuer le nombre.

4. Problèmes matériels.

Un membre estime que le recours à l'avocat à ce stade de la procédure posera des problèmes matériels. Celui-ci ne sera pas toujours libre au moment où sa présence est requise. Il ne faut en effet pas oublier que l'instruction peut se dérouler la nuit. De plus, si un autre avocat est disposé à venir, le problème du choix de l'avocat se pose. Enfin, des conclusions auxquelles il faudra répondre seront déposées, en sorte que le respect du délai de 24 heures dans lequel le juge devra délivrer le mandat risque de ne plus être assuré.

La remarque est cependant faite à cet égard que ni le texte de l'article 1 de la proposition, ni l'amendement de M. Bourgeois ne prévoient une disposition dans ce sens. La proposition se limite à disposer que le juge entendra le conseil en ses observations. De même, l'article 2 prévoit uniquement qu'il doit être fait mention expresse dans le mandat que l'inculpé et son conseil ont été préalablement entendus.

Les remarques relatives aux problèmes matériels que l'adoption de la proposition de loi engendrerait sont d'ailleurs contestables. Ces arguments ne peuvent en effet être retenus lorsqu'il s'agit de garantir la liberté individuelle. De plus, il s'agit de problèmes d'organisation auxquels des solutions peuvent toujours être trouvées.

Il est en outre observé que les problèmes invoqués seront peu importants compte tenu du fait que le rôle de l'avocat s'il est primordial quant au bon déroulement de la procédure n'en constituera pas une complication. En fait, le juge sera seulement obligé de s'enquérir du choix de l'avocat et de l'entendre comme il devra entendre le ministère public en ses réquisitions.

5. Interdiction de communiquer.

L'objection fondamentale du Vice-Premier Ministre à la proposition de loi réside dans le fait que par cette procédure la possibilité pour le juge d'instruction de prononcer une interdiction de communiquer conformément à l'article 3, deuxième alinéa, de la loi du 20 avril 1874, devient sans objet.

L'auteur propose d'ailleurs de supprimer cet article (art. 3 de la proposition). Or, cette interdiction peut se justifier même à l'égard de l'avocat qui pourrait avoir des connexions avec le milieu des malfaiteurs.

Un membre abonde dans le même sens. Si le but de la proposition de loi est louable, il y a lieu d'observer que ce problème mérite attention.

En effet, si la communication avec l'avocat est essentielle au cours d'un stade ultérieur de la procédure et devrait même pouvoir être quotidienne du premier au dernier jour de la détention préventive, s'il faut plaider pour une limitation du recours

worden beperkt en het dossier vóór de eerste verschijning voor de raadkamer zou moeten kunnen worden geraadpleegd, kan de mogelijkheid dat de verdachte aan zijn advocaat inlichtingen meedeelt bij de aanvang van het onderzoek, de afwikkeling daarvan in het gedrang brengen.

Verscheidene leden zijn evenwel van ineming dat de secreetstelling in elk geval moet worden gebannen.

Dat probleem zal bij de bespreking van artikel 3 aan bod komen.

Een lid wijst er overigens op dat het wetsvoorstel alleen maar tot doel heeft de onderzoeksrechter de opzet van de wet in herinnering te brengen.

Het is geenszins de bedoeling een bijzondere samenspraak tussen de verdachte en zijn advocaat in het leven te roepen. Het moet de verdachte gewoon worden toegestaan zijn raadsman te ontmoeten zodat de opmerkingen die aan de onderzoeksrechter moeten worden gemaakt alvorens deze het bevel tot aanhouding verleent, kunnen worden voorbereid.

Naar de mening van de Vice-Eerste Minister is de procedure aanvaardbaar voor zover niet vereist wordt dat de advocaat en de verdachte elkaar onder vier ogen spreken.

Opgemerkt wordt dat een onderzoeksrechter met voldoende beroepservaring in tegenwoordigheid van de betrokkenen wel enige discretie aan de dag zal leggen.

Nochtans zal de bepaling, volgens verscheidene leden, niet doeltreffend zijn indien de advocaat het dossier niet mag inzien, noch zijn cliënt onder vier ogen mag spreken. Zij achten het dan ook noodzakelijk dat de advocaat en de verdachte elkaar buiten de aanwezigheid van derden kunnen ontmoeten.

Voorts wordt opgemerkt dat het vrij verkeer met de advocaat het verloop van het onderzoek ten goede kan komen. De verdachte kan immers weigeren te spreken. De advocaat kan de feiten relativeren, ze omschrijven en de verdachte over de gevolgen ervan inlichten.

III. — Bespreking van de artikelen en stemmingen

Artikel 1.

Ten einde gestalte te geven aan de wil om de verdachte op het moment van het verlenen van het bevel tot aanhouding door een raadsman te laten bijstaan, stelt de heer Bourgeois een amendement voor (*Stuk* nr. 948/2) luidens hetwelk de rechter aan de verdachte bericht dat hij het recht heeft een raadsman te kiezen uit de advocaten ingeschreven op het tableau of uit de advocaten-stagiairs. Indien de verdachte geen keuze gemaakt heeft of maakt, doet hij hem op diens verzoek ambtshalve een raadsman toevoegen. De aanwijzing geschiedt door de stafhouder van de Orde van Advocaten. Van deze formaliteit wordt melding gemaakt in het proces-verbaal. De auteur van het amendement meent de bescherming van de rechten van de verdediging aldus te kunnen waarborgen.

Voorts herinnert hij eraan dat de verplichte bijstand van een raadsman ook vereist is in de procedures voor de militaire rechtbanken en de jeugdrechtbanken.

Aangezien werd opgemerkt dat de woorden « op diens verzoek » in tegenspraak zijn met de ambtshalve toevoeging, stelt hij een subamendement voor (*Stuk* nr. 948/3) om ze weg te laten.

De leden van de commissie zijn het met het amendement en het subamendement van de heer Bourgeois eens. De inhoud ervan komt aan het doel van het voorstel tegemoet en waarborgt de bescherming van de mensenrechten in dit stadium van de procedure.

∴

à la mise au secret et pour une consultation du dossier avant la première comparution en chambre du conseil, la possibilité pour l'inculpé de communiquer des renseignements à son avocat au départ de l'instruction pourrait compromettre le déroulement de celle-ci.

Plusieurs membres estiment cependant que tout recours à la mise au secret doit être banni.

Ce problème sera discuté dans le cadre de la discussion de l'article 3.

Un intervenant insiste par ailleurs, sur le fait que l'objectif de la proposition de loi se limite à rappeler l'économie de la loi au juge d'instruction.

Il ne s'agit nullement d'organiser un colloque singulier entre l'avocat et l'inculpé. Il y a simplement lieu de permettre à l'inculpé de voir son conseil afin de préparer les observations à faire au juge d'instruction avant qu'il ne délivre le mandat d'arrêt.

Le Vice-Premier Ministre estime que s'il n'est pas exigé que l'avocat et l'inculpé se voient seuls, la procédure est acceptable.

L'observation est faite que le juge d'instruction ayant suffisamment de métier manifesterait une discrétion certaine en présence des intéressés.

Plusieurs membres sont cependant d'avis que la disposition ne sera pas efficiente si l'avocat ne peut à la fois ni voir le dossier, ni voir son client seul. Ils estiment dès lors qu'il faut que l'avocat et l'inculpé puissent s'entretenir seuls.

La remarque est en outre faite que la communication avec l'avocat peut être favorable au déroulement de l'instruction. L'inculpé peut en effet refuser de parler. L'avocat peut relativiser les faits, les qualifier et informer l'inculpé de leurs conséquences.

III. — Discussion et votes des articles

Article 1.

Afin de concrétiser l'intention de faire assister l'inculpé d'un conseil au moment de la délivrance d'un mandat d'arrêt, M. Bourgeois dépose un amendement (*Doc.* n° 948/2) tendant à prévoir que le juge fait savoir à l'inculpé qu'il a le droit de choisir un conseil parmi les avocats inscrits au tableau ou parmi les avocats stagiaires. Si l'inculpé n'a pas opéré ou n'opère pas de choix, il lui fait, à sa demande, désigner d'office un conseil par le bâtonnier de l'Ordre des Avocats. Il est fait mention de cette formalité dans le procès-verbal. L'auteur estime assurer ainsi la protection des droits de la défense.

Il rappelle en outre que l'assistance d'un conseil est également requise pour la procédure devant les tribunaux militaires et les tribunaux de la jeunesse.

La remarque ayant été faite que les mots « à sa demande » sont contradictoires avec la désignation d'office, il dépose un sous-amendement (*Doc.* n° 948/3) pour les supprimer.

Les membres de la commission approuvent l'amendement et le sous-amendement de M. Bourgeois. Les dispositions prévues rencontrent l'objectif de la proposition et assurent la protection des droits de l'homme à ce stade de la procédure.

∴

De Vice-Eerste Minister maakt met betrekking tot artikel 1 evenwel een aantal precieze opmerkingen :

1. Hij herinnert eraan dat hij tijdens de algemene bespreking heeft onderstreept dat de huidige tekst van artikel 1 van de wet van 20 april 1874 slecht geformuleerd is. Het is alsof in het eerste lid het beginsel wordt gesteld dat het bevel tot aanhouding kan worden verleend wanneer het feit een correctionele gevangenisstraf van drie maanden of meer ten gevolge kan hebben; pas in het volgende lid wordt daaraan toegevoegd, en dan nog met een beperking, dat ernstige en uitzonderlijke omstandigheden vereist zijn die van die aard zijn dat het belang van de openbare veiligheid de aanhouding vergt. Nu is het uiteraard deze laatste voorwaarde die essentieel is.

Derhalve dient zij het eerste lid van artikel 1 te worden.

De commissie is het met dit voorstel eens.

2. De huidige tekst van artikel 1 van de wet van 20 april 1874 bepaalt dat de rechter het bevel tot aanhouding na de ondervraging kan verlenen. De door de heer Henrion voorgestelde tekst verwijst niet meer naar die ondervraging en houdt in dat ze niet meer vereist is alvorens het bevel wordt verleend. Artikel 1 dient bijgevolg te worden gewijzigd ten einde die voorwaarde opnieuw op te nemen.

Ook dit voorstel wordt door de commissie bijgetreden.

3. Er doen zich een aantal praktische problemen voor. Er zij aan herinnerd dat de verklaring moet worden uitgetikt alvorens de onderzoeksrechter er kennis van neemt om, in voorkomend geval, het bevel te verlenen.

Het voorstel houdt in dat het openbaar ministerie daarvan vooraf kennis neemt en zijn vorderingen kan formuleren. Het parket zal bijgevolg voortdurend beschikbaar moeten zijn. Tevens moeten de verdachte en zijn raadsman hun opmerkingen kunnen maken.

Nu is het zo dat de onderzoeksrechter slechts over een termijn van 24 uren beschikt om een bevel tot aanhouding te verlenen.

Volgens een lid kan de aan de verlening van het bevel voorafgaande voorwaarde, die betrekking heeft op de vorderingen van het openbaar ministerie, worden weggelaten. Het optreden van het openbaar ministerie in dat stadium van de procedure kan trouwens de beslissing van de rechter beïnvloeden en maakt deze procedure onbillijk voor de verdachte. Ook de werkgroep heeft een opmerking in die zin gemaakt.

De commissie is het met dit voorstel eens.

De Vice-Eerste Minister verklaart dat het openbaar ministerie niet verplicht moet worden gehoord. Het feit dat een zaak voor de onderzoeksrechter wordt gebracht, betekent dat het openbaar ministerie schriftelijk vorderingen heeft gedaan en na inzage van het dossier, hierbij een nota heeft kunnen voegen. Vanaf dat ogenblik weet hij niet meer van de zaak af dan de onderzoeksrechter.

4. Luidens de voorgestelde regeling is de balie verplicht een wachtdienst in te richten. Dag en nacht, het weekeinde inbegrepen, moet een advocaat onverwijld de beginselen van de wet van 20 april 1874 in herinnering kunnen komen brengen aan de onderzoeksrechter. Mocht zulke wachtdienst niet worden ingericht, dan zou de balie, zelfs ongewild, de mogelijkheid om een bevel tot aanhouding te verlenen kunnen verlammen.

Het uit het amendement van de heer Bourgeois voortkomende lid, op grond waarvan een advocaat ambtshalve kan worden toegevoegd door de stafhouder, is dan ook veelbetekend. Wil de stafhouder niet verplicht worden zich derwijze te organiseren dat hij te allen tijde kan bereikt worden om een advocaat aan te wijzen, dan moet hij de onderzoeksrechter vooraf in kennis stellen van de naam van de toegevoegde advocaat(en), alsmede van de wijze waarop ze snel kunnen worden bereikt.

Plusieurs remarques ponctuelles sont cependant faites par le Vice-Premier Ministre en ce qui concerne l'article 1 :

1. Il rappelle avoir souligné dans le cadre de la discussion générale que le texte actuel de l'article 1 de la loi du 20 avril 1874 est mal rédigé. Il commence en effet par dire comme s'il posait en principe que le mandat d'arrêt pourra être décerné si le fait est de nature à entraîner un emprisonnement de trois mois ou plus, et n'ajoute qu'à l'alinéa suivant, et avec une restriction, qu'il faut des circonstances graves et exceptionnelles telles que l'intérêt de la sécurité publique réclame l'arrestation. Or, c'est évidemment cette dernière condition qui est essentielle.

Dès lors, il conviendrait que celle-ci devienne le premier alinéa de l'article 1.

La commission approuve cette suggestion.

2. Le texte actuel de l'article 1 de la loi du 20 avril 1874, prévoit que le juge peut décerner le mandat d'arrêt après l'interrogatoire. Le texte proposé par M. Henrion ne se réfère plus à cette interrogatoire et implique qu'il ne soit plus exigé avant la délivrance du mandat. Il conviendrait dès lors de modifier l'article 1 afin de réintroduire cette condition.

La commission approuve également cette suggestion.

3. Plusieurs problèmes d'ordre pratique se posent. Il faut rappeler que la déposition doit être dactylographiée avant que le juge d'instruction en prenne connaissance afin, le cas échéant, de délivrer le mandat.

La proposition implique que le ministère public en prenne connaissance au préalable et puisse faire ses réquisitions. Le parquet devra donc être disponible en permanence. De même l'inculpé et son conseil doivent pouvoir faire leurs observations.

Or, il y a lieu d'insister sur le fait que le juge d'instruction ne dispose que d'un délai de 24 heures pour délivrer un mandat d'arrêt.

Un membre observe que la condition préalable à la délivrance du mandat et relative aux réquisitions du ministère public peut être supprimée. L'intervention du ministère public à ce stade de la procédure peut d'ailleurs peser sur la décision du juge et rend cette procédure inéquitable à l'égard de l'inculpé. Une remarque dans ce sens est d'ailleurs faite par le groupe de travail.

La commission approuve cette proposition.

Le Vice-Premier Ministre déclare que l'audition du ministère public ne s'impose pas. En effet, si le juge d'instruction est saisi, c'est qu'il y a eu des réquisitions écrites du ministère public, et celui-ci, au vu du dossier, a pu y joindre une note. Dès ce moment, il n'en sait pas davantage que le juge d'instruction.

4. Le système comporte l'obligation pour le barreau d'assurer une permanence. Jour et nuit, week-end compris, un avocat doit pouvoir venir sans tarder rappeler les principes de la loi du 20 avril 1874 au juge d'instruction. Faute d'organiser une telle permanence, le barreau pourrait, même sans le vouloir, paralyser la faculté de décerner un mandat d'arrêt.

Aussi, l'alinéa, issu de l'amendement de M. Bourgeois, permettant de faire désigner un avocat d'office par le bâtonnier est-il lourd de sens. Si le bâtonnier ne veut pas être tenu de s'organiser de façon à pouvoir être joint à toute heure pour désigner un avocat, il faut qu'il fasse connaître d'avance aux juges d'instruction le nom du ou des avocats désignés, et le moyen de les joindre rapidement.

Men kan zich afvragen of de gevolgen van een nalatigheid of een vertraging te wijten aan de balie niet ten minste bij wet zouden moeten worden geregeld. Het gebeurt immers vaak dat de onderzoeksrechter, wanneer verscheidene personen aangehouden en ondervraagd worden en het afschrift van hun verklaringen eerst aan het parket wordt meegedeeld, pas zeer kort voor het verstrijken van de vierentwintig uren kan beslissen over de vorderingen van het parket. Om er zeker van te zijn dat op dat ogenblik nog genoeg tijd rest om een advocaat te ontbieden, dient een vrij geperfectioneerde wachtdienstregeling op volmaakte wijze te functioneren.

De Vice-Eerste Minister is van oordeel dat de wetgever een grote verantwoordelijkheid op zich zou nemen wanneer hij een stelsel invoert waarbij de onderzoeksrechter een gevaarlijke persoon of een verdachte van wie vermoed wordt dat hij getuigen wil verleiden of dat hij wil vluchten, in vrijheid moet laten stellen gewoon omdat het soms onmogelijk is alle wettelijke formaliteiten in vierentwintig uren te vervullen.

Derhalve zou de ideale oplossing erin bestaan de onderzoeksrechter de mogelijkheid te geven de doorlopende bewaking te verlengen, zoals in Frankrijk, waar ze tot 48 uren kan oplopen (in Nederland zelfs nog langer). De Grondwet staat zulks evenwel niet toe.

Indien de commissie het hierboven geschetste gevaar uit de weg wil gaan, blijkt het noodzakelijk te zijn de tekst van het amendement aan te vullen als volgt: « Indien de toegevoegde advocaat niet tijdig opdaagt of indien geen advocaat kon worden toegevoegd, kan de rechter het bevel tot aanhouding verlenen ».

Verscheidene leden herinneren er nog eens aan dat het optreden van de advocaat zich ertoe beperkt de toepassing van de wet te waarborgen. Zijn rol is in feite verwant aan die van een « ombudsman ». Zijn optreden kan derhalve niet worden beschouwd als een verdragingsmaneuver om de verlening van een bevel tot aanhouding onmogelijk te maken.

∴

Naar de mening van de meeste leden is de voorwaarde dat de betrokkene zijn verblijf in België heeft niet langer verantwoord, in het licht van de toenemende bevolkingsverschuivingen en de centrale plaats van ons land in het internationale handelsverkeer. Die voorwaarde heeft overigens een discriminerend karakter.

Daarenboven volstaat de wil om de verdachte te beletten zich aan het gerecht te onttrekken niet als rechtvaardigingsgrond voor de verlening van een bevel tot aanhouding; de wet blijft van toepassing. Ernstige en uitzonderlijke omstandigheden moeten altijd aanwezig zijn en de maatregel moet in het belang van de openbare veiligheid vereist zijn.

De Vice-Eerste Minister voegt hieraan toe dat het inderdaad gemakkelijker is voor een verdachte om zich aan het Belgisch gerecht te onttrekken als hij zijn verblijf niet in België heeft. Deze omstandigheid moet echter geval per geval worden bekeken. Het is dus onnuttig en zelfs gevaarlijk om als algemene regel te stellen dat de aanhouding ook door andere redenen dan de openbare veiligheid kan gemotiveerd zijn als de betrokkene zijn verblijf niet in België heeft.

Een lid herinnert eraan dat er bepalingen bestaan om de betrokkene te beletten het land te verlaten of om hem te laten uitleveren.

∴

Gelet op de opmerkingen die door de leden en door de Vice-Eerste Minister geformuleerd werden, stellen de heren Henrion, Collignon, Bourgeois en J. Michel een amendement (*Stuk* nr. 948/4) voor dat ertoe strekt de drie artikelen van het voorstel te vervangen.

On peut se demander si la loi ne devrait pas au moins prévoir et régler les conséquences d'une carence ou d'une lenteur du barreau. Il arrive en effet couramment que, plusieurs personnes ayant été interpellées et interrogées, et la copie de leurs déclarations étant communiquée d'abord au parquet, le juge d'instruction ne soit en mesure de statuer sur les réquisitions de celui-ci que bien peu de temps avant l'expiration des vingt-quatre heures. Pour assurer qu'on ait encore le temps à ce moment de faire venir un avocat, il faut qu'un système de permanence relativement perfectionné fonctionne parfaitement.

Le Vice-Premier Ministre estime que ce serait une grave responsabilité pour le législateur d'instituer un système d'où il pourrait résulter qu'un juge d'instruction soit tenu de laisser libérer un homme dangereux, ou un inculpé suspect de vouloir suborner des témoins, ou de fuir, simplement parce qu'il est parfois impossible d'accomplir toutes les formalités légales en vingt-quatre heures.

L'idéal, dans ces conditions, serait de permettre au juge de prolonger la garde à vue, comme en France où elle peut atteindre 48 heures (davantage encore aux Pays-Bas). Mais la Constitution belge ne le permet pas.

Dès lors, si la commission veut éviter le danger qui vient d'être signalé, il paraît nécessaire de compléter le texte de l'amendement comme suit: « Si l'avocat désigné ne se présente pas à temps ou s'il n'a pu être désigné d'avocat, le juge pourra décerner le mandat ».

Plusieurs membres rappellent à nouveau que l'intervention de l'avocat se limite à assurer l'application de la loi. Son rôle s'apparente en fait à celui d'un « ombudsman ». Dès lors, elle ne peut être envisagée comme un moyen dilatoire utilisé pour rendre impossible la délivrance du mandat.

∴

La majorité des membres de la commission estiment en outre que la condition de résidence en Belgique ne se justifie plus, compte tenu de l'accroissement des mouvements de population et de la position centrale de notre pays dans les échanges internationaux. Cette condition a, par ailleurs, un caractère discriminatoire.

En outre, le souci d'empêcher l'inculpé de se soustraire à la justice ne peut seul justifier la délivrance du mandat, la loi demeure. Il faut toujours des circonstances graves et exceptionnelles et la mesure doit être réclamée pour l'intérêt de la sécurité publique.

Le Vice-Premier Ministre ajoute qu'il est certes plus facile pour l'inculpé de se soustraire à la justice belge s'il n'est pas établi en Belgique, mais que cette circonstance doit être appréciée dans chaque cas. Il est donc inutile, voire dangereux, de poser en règle générale que l'arrestation peut ne pas être motivée par la sécurité publique si l'intéressé ne réside pas en Belgique.

Un membre rappelle en outre que des dispositions existent pour empêcher l'intéressé de quitter le pays et qu'il peut être recouru à l'extradition.

∴

Tenant compte des différentes remarques émises par les membres et par le Vice-Premier Ministre, MM. Henrion, Collignon, Bourgeois et J. Michel déposent un amendement (*Doc.* n° 948/4) tendant à remplacer les trois articles de la proposition.

Eerste lid.

Het eerste lid van artikel 1 van het amendement luidt als volgt : « Een bevel tot aanhouding kan slechts worden verleend door de onderzoeksrechter nadat hij de verdachte ondervraagd en diens opmerkingen en die van zijn raadsman gehoord heeft. Deze maatregel mag niet worden getroffen met het oog op onmiddellijke bestraffing; hij moet door ernstige en uitzonderlijke omstandigheden vereist zijn in het belang van de openbare veiligheid ».

Verskillende leden keuren dit eerste lid goed omdat daarin het beginsel wordt gesteld dat de onderzoeksrechter geen bevel tot aanhouding kan verlenen voor hij de verdachte heeft ondervraagd en diens opmerkingen en die van zijn raadsman heeft gehoord.

Zij wijzen er ook op dat er bewust is bepaald dat de maatregel niet mag worden getroffen met het oog op onmiddellijke bestraffing. Die bepaling belichaamt derhalve de belangrijkste doeleinden van het wetsvoorstel.

Er wordt evenwel opgemerkt dat de verwoording van de laatste zin van het lid verwarrend kan zijn omdat de twee cumulatieve voorwaarden van het huidige artikel 1, d.w.z. de ernstige en uitzonderlijke omstandigheden, enerzijds, en het belang van de openbare veiligheid, anderzijds, niet duidelijk meer zijn vermeld en bovendien bijkomstig lijken te zijn bij het beginsel luidens hetwelk de maatregel niet met het oog op onmiddellijke bestraffing mag worden genomen.

Om te voorkomen dat enerzijds standaardmotiveringen op alle toestanden worden toegepast zodat misbruiken kunnen ontstaan, en dat anderzijds de interpretatie verschilt van die welke thans betreffende de voorwaarden geldt, wordt dan ook voorgesteld de bestaande formulering over te nemen en een duidelijk onderscheid te maken tussen de drie voorwaarden die in de laatste zin van het eerste lid zijn vermeld.

Derhalve wijzigt de commissie het eerste lid als volgt :

« Een bevel tot aanhouding kan slechts worden verleend door de onderzoeksrechter nadat hij de verdachte ondervraagd en diens opmerkingen en die van zijn raadsman gehoord heeft. Deze maatregel mag niet worden getroffen met het oog op onmiddellijke bestraffing. Er kan slechts toe worden overgegaan in ernstige en uitzonderlijke omstandigheden en indien het in het belang van de openbare veiligheid vereist is. »

Tweede lid.

Artikel 1, tweede lid, van het amendement luidt als volgt :

« De rechter deelt aan de verdachte mee dat hij het recht heeft een raadsman te kiezen uit de advocaten ingeschreven op het tableau of uit de advocaten-stagiairs. Indien de verdachte geen keuze gedaan heeft of doet, wordt hem meegedeeld dat hij de stafhouder van de Orde van Advocaten kan verzoeken hem een raadsman toe te voegen. Van die formaliteit wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.

» Indien de toegevoegde advocaat niet tijdig opdaagt of indien geen advocaat kon worden toegevoegd, kan de rechter het bevel tot aanhouding verlenen. »

Bij deze bepaling, die het amendement en het subamendement van de heer Bourgeois (*Stuk. nrs. 948/2 en 3*) gedeeltelijk overneemt, worden verschillende opmerkingen gemaakt :

1. Er bestaat tegenstrijdigheid tussen het in het eerste lid opgesomde beginsel luidens hetwelk een aanhoudingsbevel door de onderzoeksrechter slechts kan worden verleend nadat hij de verdachte ondervraagd en diens opmerkingen en die van zijn raadsman gehoord heeft, en het tweede lid. Dit lid bepaalt immers dat de rechter het bevel tot aanhouding kan verlenen indien de advocaat niet opdaagt. In dat geval zal het eerder vermelde beginsel worden miskend.

Premier alinéa.

L'article 1, premier alinéa, de l'amendement est libellé comme suit : « Un mandat d'arrêt ne pourra être décerné que par le juge d'instruction ayant interrogé l'inculpé et entendu ses observations ainsi que celles de son conseil. Cette mesure ne peut être prise à des fins de répression immédiate; il faut que des circonstances graves et exceptionnelles la réclament dans l'intérêt de la sécurité publique. »

Plusieurs membres approuvent ce premier alinéa dans la mesure où il pose le principe selon lequel le mandat ne peut être décerné par le juge d'instruction avant d'avoir interrogé l'inculpé et entendu ses observations ainsi que celles de son conseil.

Ils soulignent en outre qu'il est rappelé à bon escient que la mesure ne peut être prise à des fins de répression immédiate. Les objectifs essentiels de la proposition de loi se trouvent ainsi concrétisés dans cette disposition.

La remarque est cependant faite que le libellé de la dernière phrase de l'alinéa peut prêter à confusion dans la mesure où les deux conditions cumulatives de l'article 1 actuel, c'est-à-dire les circonstances graves et exceptionnelles, d'une part, et l'intérêt de la sécurité publique, d'autre part, ne sont plus énoncées clairement et semblent, de surcroît, être accessoires au principe selon lequel la mesure ne peut être prise à des fins de répression immédiate.

Aussi, afin d'éviter, d'une part, le risque de motivations stéréotypées s'appliquant à toutes les situations et permettant, dès lors, des abus, et d'autre part, une interprétation différente de celle en vigueur actuellement en ce qui concerne les conditions prévues, il est suggéré de reprendre la formulation existante et de dissocier clairement les trois conditions figurant dans la dernière phrase du premier alinéa.

La commission modifie par conséquent le premier alinéa comme suit :

« Un mandat d'arrêt ne pourra être décerné que par le juge d'instruction ayant interrogé l'inculpé et entendu ses observations ainsi que celles de son conseil. Cette mesure ne peut être prise à des fins de répression immédiate. Elle ne peut intervenir que dans des circonstances graves et exceptionnelles, et que si elle est réclamée par l'intérêt de la sécurité publique. »

Deuxième alinéa.

L'article 1, deuxième alinéa, de l'amendement est libellé comme suit :

« Le juge fait savoir à l'inculpé qu'il a le droit de choisir un conseil parmi les avocats inscrits au tableau ou parmi les avocats stagiaires. Si l'inculpé n'a pas opéré ou n'opère pas de choix, il lui sera indiqué qu'il peut demander la désignation d'un conseil par le bâtonnier de l'Ordre des avocats. Il est fait mention de cette formalité dans le procès-verbal.

» Si l'avocat désigné ne se présente pas à temps, ou s'il n'a pu être désigné d'avocat, le juge pourra décerner le mandat. »

Cette disposition qui reprend partiellement l'amendement et le sous-amendement de M. Bourgeois (*Doc. n°s 948/2 et 3*) fait l'objet de plusieurs observations :

1. Une contradiction existe entre le principe énoncé au premier alinéa selon lequel un mandat d'arrêt ne pourra être décerné que par le juge d'instruction ayant interrogé l'inculpé et entendu ses observations ainsi que celles de son conseil, et le deuxième alinéa. Cet alinéa prévoit, en effet, que le juge pourra décerner le mandat si l'avocat ne se présente pas. Dès lors, le principe précité ne sera pas respecté.

De Vice-Eerste Minister herinnert eraan dat de nadelen van een laattijdig optreden van de advocaat reeds vroeger werden onderstreept. Het aanhoudingsbevel moet immers binnen 24 uren kunnen worden verleend.

Er wordt opgemerkt dat de bepaling luidens welke de rechter het bevel kan verlenen indien de advocaat niet opdaagt, aanleiding kan geven tot misbruiken vanwege sommige onderzoeksrechters of zelfs alleen maar tot automatische reacties die zouden impliceren dat de Orde van Advocaten of de advocaat die aan de verdachte werd toegevoegd, er niet tijdig van worden verwittigd.

Verskillende leden menen echter dat een degelijke organisatie van de wachtdiensten bij de advocaten al die praktische problemen kan voorkomen. De doeltreffendheid van de voorgestelde procedure zal immers afhangen van de zelfucht bij de Orde van Advocaten. Zoals bij de dokters met dienst kan ook vooraf een toerbeurtregeling worden opgesteld.

De stafhouder moet echter de advocaat toevoegen en niet de onderzoeksrechter aan wie de regeling zou worden megedeeld. De verplichting moet immers gehandhaafd blijven dat de stafhouder wordt geraadpleegd, zulks om te vermijden dat de onderzoeksrechter in de verleiding zou komen steeds dezelfde lakse of onachtzame advocaten toe te voegen. De autonomie van de Orde van Advocaten moet tegenover de magistraten worden gewaarborgd.

Weliswaar is er geen sanctie in geval van misbruik vanwege de onderzoeksrechter, maar toch zij er op gewezen dat, enerzijds, artikel 2 bepaalt dat in elk bevel tot aanhouding uitdrukkelijk moet worden vermeld dat de verdachte en zijn raadsman vooraf zijn gehoord ofwel dat de verdachte vooraf is gehoord, maar dat zijn advocaat niet is komen opdagen en dat, anderzijds, dat misbruik tijdens het pleidooi in de raadkamer kan worden aangeklaagd.

Sommige toegevoegde advocaten zullen misschien niet komen opdagen om persoonlijke redenen. De vraag rijst of geen regeling moet worden ingevoerd waarbij de stafhouder daarvan op de hoogte wordt gebracht.

Dienaangaande wordt opgemerkt dat luidens artikel 2 het aanhoudingsbevel moet vermelden dat de advocaat niet aanwezig was. Zoals de misbruiken van de onderzoeksrechters, die steeds door dezelfde magistraten zullen worden gepleegd, zullen de tekortkomingen van de advocaten ook steeds aan dezelfde personen te wijten zijn en zulks zal eveneens aan het licht komen dank zij de toepassing van artikel 2.

2. De vraag rijst of het optreden van de advocaat verplicht moet zijn, dan wel of het slechts om een mogelijkheid gaat.

In sommige gevallen wenst de verdachte immers geen raadsman naast zich. De ten laste gelegde feiten kunnen immers onbeduidend zijn, zodat de betrokkene zich die uitgave kan besparen. Maar de misdrijven kunnen ook vrij belangrijk en bewezen zijn of niet worden betwist.

Het probleem van de keuze van een verdediging ten gronde kan bovendien ook rijzen, vooral wanneer het misdrijf belangrijk is. In dat geval is de rol van de aanwezige advocaat van bij het begin van primordiaal belang (b.v. als het om een misdaad gaat).

Er zij opgemerkt dat de aanwezigheid van een advocaat in sommige gevallen (krijgsraad, jeugdrechtbank) door de wet verplicht is gesteld.

Bijgevolg moet worden beslist of de aanwezigheid van een advocaat een verplichting dan wel een mogelijkheid moet zijn. Aangezien de Franse wet bepaalt dat de advocaat aanwezig kan zijn, zou de formule « in voorkomend geval » kunnen overgenomen worden.

Sommige leden menen dat in dat geval moet worden vermeld dat de verdachte uitdrukkelijk heeft afgezien van de bijstand van een raadsman.

Le Vice-Premier Ministre rappelle que les inconvénients d'une intervention tardive de l'avocat ont été mis en exergue précédemment. Le mandat d'arrêt doit, en effet, pouvoir être délivré dans les 24 heures.

La remarque est cependant faite que la disposition selon laquelle le juge pourra décerner le mandat si l'avocat ne se présente pas, peut donner lieu à des abus de certains juges d'instruction ou même seulement à des automatismes qui impliqueraient que l'Ordre des avocats ou l'avocat désigné ne soient pas avertis en temps utile.

Plusieurs membres estiment cependant qu'une bonne organisation des permanences des avocats peut déjà remédier aux problèmes pratiques soulevés. L'efficacité de la procédure proposée sera, en effet, fonction de la discipline interne des Ordres des avocats. Un rôle peut être établi par avance comme pour les médecins de garde.

Il convient cependant que le bâtonnier désigne l'avocat et non que le juge d'instruction auquel le rôle serait communiqué puisse procéder à cette désignation. Il y a lieu en effet de conserver l'obligation de joindre le bâtonnier afin d'éviter que le juge d'instruction ne soit tenté de désigner les mêmes avocats laxistes ou négligents. L'autonomie de l'Ordre doit être garantie par rapport aux magistrats.

En outre, s'il est vrai qu'aucune sanction n'est prévue en cas d'abus des juges d'instruction, il faut rappeler, d'une part, que l'article 2 dispose qu'il doit être fait mention expresse dans tout mandat d'arrêt que l'inculpé et son avocat ont été préalablement entendus ou que l'inculpé a été préalablement entendu mais que son avocat ne s'est pas présenté, et que, d'autre part, cet abus peut être invoqué lors de la plaidoirie en chambre du conseil.

La remarque est encore faite que certains avocats désignés peuvent ne pas se présenter pour des raisons de convenance personnelle. La question se pose de savoir s'il ne faudrait pas instaurer un système informant le bâtonnier de cette situation.

Il est observé à cet égard que l'article 2 assure la mention dans le mandat de l'absence de l'avocat. Tout comme les abus des juges d'instruction, qui seront toujours commis par les mêmes magistrats, les manquements des avocats seront toujours fonction des mêmes personnes et pourront également être relevés grâce à l'application de l'article 2.

2. La question se pose de savoir si l'intervention de l'avocat doit être obligatoire ou si elle ne doit constituer qu'une possibilité.

La remarque est faite que dans certains cas l'inculpé ne souhaite pas la présence d'un conseil. Les faits reprochés peuvent être anodins et ne pas justifier une dépense. Les infractions peuvent également être importantes et établies ou ne pas être contestées.

Le choix d'une défense quant au fond peut en outre se poser surtout si l'infraction est importante. Dans ce cas le rôle de l'avocat présent est primordial dès le départ (en matière criminelle, par exemple).

Il y a lieu cependant d'observer que dans certains cas (Conseil de guerre, tribunal de la jeunesse) la présence de l'avocat est requise par la loi.

Dès lors, il y a lieu de trancher si la présence de l'avocat doit constituer une obligation ou une faculté. Le texte de la loi française disposant que l'avocat peut être présent, la formule « le cas échéant » pourrait être reprise.

Certains membres estiment que dans ce cas il faudrait acter que l'inculpé renonce expressément au recours d'un conseil.

Er zij echter op gewezen dat de betrokkene in die zin zou kunnen worden beïnvloed. De feiten kunnen worden vergoelijkt en de bijstand van een advocaat kan als te verwaarlozen, ongepast of zelfs overbodig worden voorgesteld.

Overigens vinden de leden dat de bepaling zinloos wordt als men de aanwezigheid van de advocaat facultatief maakt. Het valt immers te vrezen dat hoofdzakelijk in de gevallen waarin misbruiken bij het verlenen van het aanhoudingsbevel mogelijk zijn, de verdachte door de onderzoeksrechter wordt beïnvloed en van zijn recht afziet.

Beroving van de persoonlijke vrijheid is belangrijk genoeg om de verplichte aanwezigheid van een advocaat te wettigen en de verdachte tegen elke mogelijkheid van misbruik te beschermen.

In verband met de keuze van de advocaat wordt er bovendien op gewezen dat deze er in de onderhavige procedure alleen maar moet voor zorgen dat de wet wordt nageleefd. De verdachte kan nadien altijd een andere advocaat kiezen om zijn zaak ten gronde te pleiten.

Een lid voegt eraan toe dat een ambtshalve toegevoegde advocaat zichzelf niet aan de verdachte zal opdringen om de verdediging ten gronde te behartigen. Overeenkomstig zijn beroepsverplichtingen zal hij de gewone advocaat van de verdachte waarschuwen, ofwel zal hij de verdachte meedelen dat deze het recht heeft een andere advocaat te kiezen.

De Vice-Eerst Minister verklaart dat alleen het geval waarin de verdachte geen advocaat wenst, een probleem doet rijzen.

Men zou kunnen denken aan een regeling waarin de verdachte uitdrukkelijk afziet van het recht dat hem is toegekend. Er bestaan thans reeds misbruiken, maar het valt te vrezen dat de onderzoeksrechters die dergelijk machtsmisbruik plegen, de verdachte ertoe zullen aanzetten geen gebruik van hun recht te maken.

Bovendien heeft het optreden van de advocaat alleen betrekking op de regelmatigheid van de procedure. Overigens is de verdachte niet verplicht met zijn advocaat in contact te treden.

Tot besluit is de commissie van oordeel dat de naleving van de rechten van de verdediging impliceert dat de aanwezigheid van de advocaat verplicht wordt gesteld. Het amendement zal in die zin worden gewijzigd.

3. Op verzoek van een lid wordt gepreciseerd dat de woorden « geen keuze gedaan heeft of doet » respectievelijk beantwoorden aan de twee mogelijke fazen van de keuze in de tijd.

∴

Bovendien worden in het tweede lid enkele vormwijzigingen aangebracht :

1. Er wordt opgemerkt dat de termen « een raadsman... uit de advocaten ingeschreven op het tableau of uit de advocaten-stagiairs » onduidelijk zijn.

Betreft het hier enkel het tableau van de Orde van Advocaten van het gerechtelijk arrondissement waarvoor de onderzoeksrechter bevoegd is? De verdachte kan er belang bij hebben een advocaat te kiezen die hij kent maar die deel uitmaakt van een andere orde.

Om te voorkomen dat een restrictieve interpretatie wordt gehanteerd vervangt de commissie derhalve de bovenvermelde woorden door de term « een advocaat ». Zij beslist bovendien in alle artikelen de term « raadsman » te vervangen door de term « advocaat ».

2. Niet enkel de stafhouder van de orde maar ook diens gemachtigde zou een advocaat ambtshalve moeten kunnen toevoegen. Er moet immers worden voorkomen dat het systeem lam ligt omdat men de stafhouder zelf niet kan bereiken. Men moet hem de mogelijkheid geven een medewerker aan te wijzen die hem kan vervangen.

Il y a lieu cependant de souligner que l'intéressé pourrait être influencé dans ce sens. Les faits peuvent être minimisés et l'intervention de l'avocat peut être présentée comme négligeable, inopportune ou inutile.

Les membres estiment, par ailleurs, que rendre facultative la présence de l'avocat équivaldrait à vider la disposition de son sens. En effet, il est à craindre que ce soit essentiellement dans les cas où des abus dans la délivrance du mandat d'arrêt sont possibles, que l'inculpé soit influencé par le juge d'instruction et renonce à son droit.

La privation de la liberté individuelle revêt un caractère suffisamment important pour justifier une présence obligatoire de l'avocat et pour protéger l'inculpé contre toute possibilité d'abus.

En ce qui concerne le choix de l'avocat, il est en outre rappelé que sa fonction est limitée dans le cadre de cette procédure à assurer le respect de la loi. L'inculpé pourra toujours choisir ultérieurement un autre avocat pour plaider l'affaire au fond.

Un membre ajoute qu'un avocat désigné d'office ne s'imposera pas à l'inculpé en ce qui concerne la défense quant au fond. Déontologiquement, il préviendra l'avocat habituel de l'inculpé ou avisera celui-ci du choix qu'il peut faire.

Le Vice-Premier Ministre déclare que seul le cas de l'inculpé ne voulant pas d'avocat pose un problème.

Un système où l'inculpé renonce clairement au droit qui lui est octroyé est envisageable. S'il est vrai que des abus existent actuellement, il y a lieu de craindre que les juges d'instruction qui commettent ces détournements de pouvoir, influenceront les inculpés pour qu'ils renoncent à faire usage de leur droit.

De plus, il faut rappeler que l'intervention de l'avocat ne porte que sur la régularité de la procédure. L'inculpé n'est, par ailleurs, pas obligé de communiquer avec l'avocat.

En conclusion, la commission estime que le respect des droits de la défense implique que la présence de l'avocat soit rendue obligatoire. L'amendement sera modifié dans ce sens.

3. Il est précisé, à la demande d'un membre, que les termes « n'a pas opéré » ou les termes « n'opère pas » correspondent respectivement aux deux phases possibles du choix dans le temps.

∴

Quelques modifications ponctuelles sont, en outre apportées au deuxième alinéa :

1. La remarque est faite que le terme « un conseil parmi les avocats inscrits au tableau ou parmi les avocats stagiaires » sont imprécis.

S'agit-il uniquement du tableau de l'Ordre des avocats de l'arrondissement judiciaire pour lequel le juge d'instruction est compétent? L'inculpé peut avoir intérêt à choisir un avocat qu'il connaît mais qui fait partie d'un autre ordre.

Dès lors, afin d'éviter une interprétation restrictive, la commission remplace les termes précités par les termes « un avocat ». Elle décide en outre de remplacer dans tous les articles le terme « conseil » par le terme « avocat ».

2. Il convient de permettre la désignation d'office de l'avocat non seulement par le bâtonnier de l'Ordre mais également pas son délégué. Il faut en effet éviter que le système ne soit paralysé par le fait que le bâtonnier ne puisse être touché *intuitu personae*. Il faut lui permettre de désigner un collaborateur pouvant le remplacer.

3. Een lid stelt voor aan de advocaat toestemming te geven niet in persoon op te treden maar via de telefoon. In sommige gevallen is de persoonlijke aanwezigheid van de advocaat niet vereist om de beginselen van de wet betreffende de voorlopige hechtenis in herinnering te brengen.

Met de huidige formulering van het lid bestaat die mogelijkheid echter niet.

Een lid werpt op dat die werkwijze het gevaar inhoudt dat de voorgestelde procedure niet wordt nageleefd. Het zou immers volstaan dat de onderzoeksrechter beweert dat hij de advocaat niet heeft kunnen bereiken.

Er wordt echter aan herinnerd dat men thans reeds bij bepaalde onderzoeksrechters telefonisch inlichtingen kan inwinnen. Alles zal van het concrete geval afhangen en van de verhouding tussen de onderzoeksrechter en de advocaat.

De commissie besluit de woorden « niet opdaagt » te vervangen door de woorden « niet optreedt ».

4. De woorden « niet tijdig » worden vervangen door de woorden « niet vóór het verstrijken van de termijn van 24 uren ».

De commissie is immers van oordeel dat die laatste formulering nauwkeuriger is.

∴

Gelet op de voorgestelde of aangebrachte veranderingen wijzigt de commissie het tweede lid als volgt :

« De rechter deelt aan de verdachte mee dat hij het recht heeft een advocaat te kiezen. Indien de verdachte geen keuze gedaan heeft of doet, laat hij hem een advocaat toevoegen door de stafhouder van de Orde of diens gemachtigde. Van die formaliteit wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.

» Indien de advocaat niet optreedt vóór het verstrijken van de termijn van 24 uren, kan de onderzoeksrechter het bevel tot aanhouding verlenen. »

Derde lid.

Het derde lid van artikel 1 luidt als volgt :

« Het bevel tot aanhouding kan in geen geval worden verleend indien het feit niet een correctionele gevangenisstraf van drie maanden of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben. »

Er wordt gevraagd of het niet eenvoudiger zou zijn in de Franse tekst de woorden « de plus de trois mois ou une peine plus grave » te vervangen door de woorden « de plus de trois mois ».

Een lid merkt op dat de woorden « de plus » het gevolg zijn van een materiële vergissing.

De voorgestelde wijziging zou ten gevolge hebben dat straffen die zwaarder zijn dan een correctionele gevangenisstraf uitgesloten zouden zijn van de toepassing van het artikel. De terminologie van het eerste lid van artikel 1 van de wet van 20 april 1874 moet dus behouden blijven.

De commissie laat derhalve in de Franse tekst de woorden « de plus » weg.

Vierde lid.

Het vierde lid van artikel 1 luidt als volgt :

« De beslissing van de onderzoeksrechter is niet vatbaar voor hoger beroep. »

Er wordt opgemerkt dat het vierde lid van het huidige artikel 1 daaraan toevoegt dat dit eveneens geldt voor de beslissing waarbij de onderzoeksrechter weigert gevolg te geven aan de vordering van de procureur des Konings tot aanhouding van een verdachte.

3. Un membre suggère de permettre à l'avocat de ne pas se présenter en personne mais de pouvoir intervenir par téléphone. Dans certains cas, selon lui, la présence physique de l'avocat pour rappeler les principes de la loi relative à la détention préventive, ne se justifie pas.

La formulation de l'alinéa ne permet cependant pas cette éventualité.

Un membre objecte que ce procédé peut présenter des dangers quant au respect de la procédure proposée. Il suffira au juge d'instruction de prétendre n'avoir pas trouvé l'avocat.

Il est cependant rappelé que dans la pratique il est possible actuellement de s'informer par téléphone auprès de certains juges d'instruction. Tout dépendra en fait des cas d'espèces et des relations entre le juge d'instruction et l'avocat.

La commission remplace les termes « ne se présente pas » par les termes « n'intervient pas ».

4. Les termes « pas à temps » sont remplacés par les termes « avant l'expiration du délai de 24 heures ».

La commission estime en effet que ces derniers termes sont plus précis.

∴

Compte tenu des modifications proposées ou intervenues, la commission modifie le deuxième alinéa comme suit :

« Le juge fait savoir à l'inculpé qu'il a le droit de choisir un avocat. Si l'inculpé n'a pas opéré ou n'opère pas de choix, il lui fait désigner d'office un avocat par le bâtonnier de l'Ordre ou par son délégué. Il est fait mention de cette formalité dans le procès-verbal.

» Si l'avocat n'intervient pas avant l'expiration du délai de 24 heures, le juge pourra décerner le mandat. »

Troisième alinéa.

L'article 1, troisième alinéa, est libellé comme suit :

« Le mandat d'arrêt ne pourra en aucun cas être décerné si le fait n'est pas de nature à entraîner un emprisonnement correctionnel de plus de trois mois ou une peine plus grave. »

La question est posée de savoir s'il n'est pas plus simple de remplacer les termes « de plus de trois mois ou une peine plus grave » par les mots « de plus de trois mois ».

La remarque est cependant faite que la présence des mots « de plus » résulte d'une erreur matérielle.

La modification proposée aurait pour conséquence d'exclure de l'application de l'article les peines supérieures à l'emprisonnement correctionnel. Il convient donc de conserver la terminologie de l'article 1, premier alinéa, de la loi du 20 avril 1874.

Dès lors, la commission supprime les mots « de plus ».

Quatrième alinéa.

L'article 1, quatrième alinéa, est libellé comme suit :

« La décision du juge d'instruction n'est pas susceptible d'appel. »

Il est observé que l'actuel article 1, quatrième alinéa, ajoute qu'il en est de même de la décision par laquelle le juge d'instruction refuse de donner suite à la réquisition du procureur du Roi de délivrer un mandat d'arrêt contre l'inculpé.

Ondanks het feit dat de voorgestelde bepaling algemeen is, bestaat het gevaar dat men daaruit zal afleiden dat de onmogelijkheid van hoger beroep tegen de beslissing waarbij de onderzoeksrechter weigert gevolg te geven aan de vordering van de procureur des Konings, afgeschaft is.

De opneming in het verslag van de vermelding dat de huidige bepaling behouden blijft, volstaat niet om dit te ondervangen.

Om er zeker van te zijn dat hoger beroep niet enkel wordt uitgesloten ingeval de beslissing positief is maar ook ingeval ze negatief is, wijzigt de commissie het vierde lid als volgt :

« De beslissing van de onderzoeksrechter is niet vatbaar voor hoger beroep. Dit geldt eveneens voor de beslissing waarbij de onderzoeksrechter weigert gevolg te geven aan de vordering van de procureur des Konings tot aanhouding van een verdachte ».

Artikel 1 van het amendement, zoals het werd gewijzigd, wordt eenparig aangenomen als artikel 1 van het wetsvoorstel.

Art. 2.

Artikel 2 van het amendement luidt als volgt :

« Artikel 2 van dezelfde wet wordt aangevuld met het volgende lid :

» In elk bevel tot aanhouding moet uitdrukkelijk worden vermeld dat de verdachte en zijn raadsman vooraf zijn gehoord of dat de verdachte vooraf is gehoord is maar dat zijn raadsman niet is verschenen of dat hem geen advocaat kon worden toegevoegd. »

De Vice-Eerste Minister merkt op dat de wijzigingen die in artikel 1 zijn aangebracht, tot gevolg hebben dat de verwijzing naar het tweede lid van artikel 1, die voorkomt in artikel 2 van de wet van 20 april 1874, niet meer klopt. Het voorgestelde amendement moet dus worden aangevuld om die verwijzing weg te laten.

Een lid voegt eraan toe dat het voorgestelde amendement moet worden aangepast aan de wijzigingen die in artikel 1 zijn aangebracht.

De commissie wijzigt het amendement derhalve als volgt :

« Artikel 2 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

» Het bevel tot aanhouding omschrijft nauwkeurig de ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die de openbare veiligheid raken en waarop de aanhouding gegrond is, onder vermelding van de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte.

» In elk bevel tot aanhouding moet uitdrukkelijk worden vermeld dat de verdachte en zijn advocaat vooraf zijn gehoord of dat de verdachte vooraf is gehoord maar dat zijn advocaat niet is opgetreden binnen de bij artikel 1 bepaalde termijn. »

Dit amendement wordt eenparig aangenomen als artikel 2 van het wetsvoorstel.

Art. 3.

Artikel 3 van het amendement luidt als volgt :

« Artikel 3 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

» Art. 3. — Onmiddellijk na het eerste verhoor kan de verdachte vrij verkeer hebben met zijn raadsman.

» Wanneer zulks voor het onderzoek noodzakelijk is kan de rechter dit vrije verkeer met andere personen dan de raadsman verbieden. Hij geeft te dien einde een met redenen omklede beschikking, die zal worden overgeschreven in het register van de gevangenis. Het verbod geldt ten hoogste voor drie dagen na het eerste verhoor. Het kan niet worden vernieuwd. »

Nonobstant le caractère général de la disposition proposée, le danger existe qu'elle soit interprétée comme impliquant la suppression de l'exclusion de l'appel lorsque la décision concerne le refus de donner suite à la réquisition du procureur du Roi.

L'inscription au rapport du maintien de la disposition actuelle est insuffisante à cet égard.

Dès lors, afin de s'assurer que l'appel soit exclu non seulement en cas de décision positive mais également en cas de décision négative, la commission modifie le quatrième alinéa comme suit :

« La décision du juge d'instruction n'est pas susceptible d'appel. Il en est de même de la décision par laquelle le juge d'instruction refuse de donner suite à la réquisition du procureur du Roi de délivrer un mandat d'arrêt contre l'inculpé ».

L'article 1 de l'amendement tel qu'il a été modifié est adopté à l'unanimité en tant qu'article 1 de la proposition de loi.

Art. 2.

L'article 2 de l'amendement est libellé comme suit :

« L'article 2 de la même loi est complété par l'alinéa suivant :

» Il doit être fait mention expresse, dans tout mandat d'arrêt, que l'inculpé et son conseil ont été préalablement entendus ou que l'inculpé a été préalablement entendu mais que son conseil ne s'est pas présenté ou qu'il n'a pas pu lui être désigné d'avocat. »

Le Vice-Premier Ministre observe que les modifications intervenues à l'article 1 ont pour conséquence que la référence à l'article 1, deuxième alinéa, figurant à l'article 2 de la loi du 20 avril 1874, ne se justifie plus. Dès lors, l'amendement proposé devrait être complété afin de supprimer cette référence.

Un membre ajoute que l'amendement proposé doit en outre être adapté aux modifications intervenues à l'article 1.

Dès lors, la commission modifie l'amendement comme suit :

« L'article 2 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

» Le mandat d'arrêt spécifiera les circonstances graves et exceptionnelles intéressant la sécurité publique, qui motivent l'arrestation, en indiquant les éléments propres à la cause ou à la personnalité de l'inculpé.

» Il doit être fait mention expresse, dans tout mandat d'arrêt, que l'inculpé et son avocat ont été préalablement entendus ou que l'inculpé a été préalablement entendu mais que son avocat n'est pas intervenu dans le délai prévu par l'article 1. »

Cet amendement est adopté à l'unanimité en tant qu'article 2 de la proposition de loi.

Art. 3.

L'article 3 de l'amendement est libellé comme suit :

« L'article 3 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

» Art. 3. — Immédiatement après la première audition, l'inculpé pourra communiquer librement avec son conseil.

» Lorsque les nécessités de l'instruction le commandent, le juge pourra prononcer une interdiction de communiquer à l'égard des personnes autres que le conseil. Il rendra, à cette fin, une ordonnance motivée, qui sera transcrite dans le registre de la prison. L'interdiction ne pourra s'étendre au-delà de trois jours à partir de la première audition. Elle ne pourra être renouvelée. »

Tijdens de algemene bespreking kwam het probleem van het verbod om vrij verkeer te hebben ter sprake. Verschillende leden achten dit verbod niet verantwoord.

De vraag is echter of artikel 3 van de wet van 20 april 1874 moet worden weggelaten, zoals wordt voorgesteld in artikel 3 van het voorstel van de heer Henrion dan wel of de inhoud moet worden overgenomen van het wetsvoorstel van de heer Van den Bossche tot wijziging van artikel 3 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis (*Stuk* nr. 767/1).

De indiener van het wetsvoorstel heeft voor de tweede oplossing gekozen. Hij heeft derhalve in artikel 3 van zijn amendement artikel 1 van het voorstel van de heer Van den Bossche overgenomen.

Er zij aan herinnerd dat dit wetsvoorstel op 25 april 1984 besproken werd en dat de heer Verhaegen als rapporteur aangewezen werd. De behandeling werd evenwel opgeschort om de werkgroep die op ministerieel niveau werd opgericht om de mogelijkheid tot herziening van de wet betreffende de voorlopige hechtenis te bestuderen, in staat te stellen haar advies uit te brengen.

Het wetsvoorstel had tot doel de mogelijkheid voor de onderzoeksrechter om het verbod van vrij verkeer uit te spreken, te beperken tot andere personen dan de raadsman.

De verdediging van de verdachte wordt aldus beter waarborgd, terwijl de mogelijkheid om eventuele misbruiken te voorkomen gehandhaafd blijft.

De bepaling die de auteur wil wijzigen, is trouwens achterhaald en in onze tijd is het toch niet meer denkbaar dat een verdachte nog « op secret wordt gesteld » en geen raad mag vragen aan de advocaat die hem zal verdedigen.

De Vice-Eerste Minister is voorstander van het behoud van artikel 3 van de wet van 20 april 1874. Zijns inziens zou het zeer onvoorzichtig zijn in geen enkele mogelijkheid van verbod van verkeer te voorzien, zelfs met betrekking tot de raadsman van de verdachte.

Die kwestie kwam trouwens ter sprake tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 april 1874.

De toenmalige Minister van Justitie De Lantsheere verklaarde in de Kamer o.m. het volgende :

« ... ongeacht de kiesheid en de nauwgezetheid van de verdediger is er toch iets waar hij zichzelf onmogelijk zal kunnen tegen verdedigen. Na de verdachte te hebben gezien zal hij uiteraard diens familie ontmoeten. Daarbij zal het hem vrijwel onmogelijk zijn de vrouw en de kinderen van zijn cliënt onkundig te laten van wat deze laatste hem verklaard heeft en hoe hij zijn verdediging denkt te organiseren.

» Welnu, de waarborgen die u bij de raadsman moogt verwachten, zal u zeker niet aantreffen bij degenen aan wie hij die mededeling zal hebben gedaan. Ook de mededaders en de medeplichtigen zullen voordeel halen uit de verklaringen van de verdachte ... » (*Pasinomie* 1874, blz. 146).

De Vice-Eerste Minister meent niet dat de advocaten destijds minder kies of nauwgezet waren dan vandaag.

Volgens verscheidene leden mag de onderstelling als zou de advocaat medeplichtige van de verdachte kunnen zijn niet *a priori* worden uitgesloten, maar — nog afgezien van het feit dat in ons land de banden met het milieu eerder zeldzaam zijn — dient er in herinnering te worden gebracht dat dit probleem onder de bevoegdheid valt van de Raad van de Nationale Orde van Advocaten. Bovendien is er, al kunnen sommige advocaten oneerlijk zijn, niet de minste reden om sommige advocaten meer dan sommige magistraten te verdenken.

Uit de verklaringen van de Vice-Eerste Minister en uit de nota van de werkgroep blijkt dat het wantrouwen alleen tegen de

Au cours de la discussion générale, le problème de l'interdiction de communiquer a été évoqué. Plusieurs membres ont estimé que cette interdiction n'est pas justifiée.

La question se pose cependant de savoir s'il y a lieu de supprimer l'article 3 de la loi du 20 avril 1874 comme le propose l'article 3 de la proposition de loi de M. Henrion ou s'il y a lieu de reprendre la teneur de la proposition de loi de M. Van den Bossche modifiant l'article 3 de la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive (*Doc.* n° 767/1).

L'auteur de la proposition de loi a opté pour la seconde solution. Il a dès lors repris l'article 1 de la proposition de M. Van den Bossche dans l'article 3 de son amendement.

Il y a lieu de rappeler que cette proposition de loi avait été discutée le 25 avril 1984. M. Verhaegen avait été désigné en qualité de rapporteur. L'examen en avait cependant été suspendu afin de permettre au groupe de travail constitué au niveau ministériel pour examiner les possibilités de révision de la loi relative à la détention préventive, de donner son avis.

L'objectif de la proposition de loi était de limiter la possibilité pour le juge d'instruction de prononcer l'interdiction de communiquer en disposant qu'elle ne pouvait porter que sur la communication à l'égard des personnes autres que le conseil.

La défense de l'inculpé est ainsi assurée plus efficacement tandis que la possibilité d'éviter d'éventuels abus est maintenue.

La disposition que l'auteur se propose de modifier est d'ailleurs dépassée et il est inconcevable qu'à notre époque un inculpé soit encore « mis au secret » et qu'il ne puisse demander conseil à l'avocat qui assurera sa défense.

Le Vice-Premier Ministre plaide pour le maintien de l'article 3 de la loi du 20 avril 1874. Il pense qu'il serait très imprudent de ne prévoir aucune possibilité d'interdire de communiquer, même en ce qui concerne le conseil de l'inculpé.

La question fut déjà soulevée en cours des travaux préparatoires de la loi du 20 avril 1874.

Le Ministre de la Justice, M. De Lantsheere, déclara à la Chambre notamment ce qui suit :

« ... quels que puissent être la délicatesse et les scrupules du défenseur, il est une chose cependant dont il lui sera impossible de se défendre. Après avoir vu l'inculpé, il verra naturellement la famille de celui-ci. Il ne lui sera guère possible de ne pas dire à la femme, aux enfants de son client, ce que celui-ci aura déclaré, quel est son système de défense.

» Or, les garanties que vous trouveriez chez le conseil, vous ne les trouverez certainement pas chez ceux à qui il aura fait cette communication. Les coauteurs et les complices profiteront également des déclarations de l'inculpé ... » (*Pasinomie* 1874, p. 146).

Le Vice-Premier Ministre ne pense pas que la délicatesse ou les scrupules des avocats étaient moins grands à l'époque qu'ils ne le sont actuellement.

Plusieurs membres estiment que l'hypothèse selon laquelle l'avocat pourrait être complice de l'inculpé n'est certes pas à exclure mais, outre le fait que dans notre pays ces liens avec le milieu des malfaiteurs sont rares, il y a lieu de rappeler que ce problème relève de la compétence du Conseil de L'Ordre des avocats. De plus, si certains avocats peuvent être malhonnêtes, il n'y a aucune raison que la suspicion porte davantage sur certains avocats plutôt que sur certains magistrats.

Il appert des déclarations du Vice-Premier Ministre et de la note du groupe de travail que la méfiance ne s'exprime qu'à

advocaten gericht is. Aangestipt zij dat ook sommige magistraten de beroepsethiek niet naleven. Met name de met het onderzoek belaste magistraten of de leden van het parket zijn af en toe loslippig. Zeer vaak worden aan de pers inlichtingen verstrekt, wat de verdediging ertoe noopt op perscommentaren af te gaan.

In verband hiermee wordt eraan herinnerd dat alleen het bestaan van misbruiken bij een zeer klein aantal onderzoeksrechters aanleiding is geweest tot het indienen van het onderhavige wetsvoorstel.

Voorts wordt opgemerkt dat de secreetstelling van sluwe misdadigers die zich aan ernstige misdrijven schuldig hebben gemaakt, niet doeltreffend is. Doorgaans laten zij niets los dat henzelf of hun medeplichtigen in het gedrang zou kunnen brengen en zij wachten rustig op de komst van hun raadsman om hun verdediging te organiseren.

Daarenboven wordt het wetsvoorstel dank zij deze bepaling een coherent geheel. Gevreesd moet worden dat, indien die bepaling niet wordt aangenomen, de secreetstelling zal worden veralgemeend wegens de toepassing van de eerste twee artikelen van het voorstel.

Artikel 3 van het amendement wordt eenparig aangenomen als artikel 3 van het wetsvoorstel.

∴

De amendementen van de heer Bourgeois (*Stuk* nrs. 948/2 en 3) en het wetsvoorstel van de heer Van den Bossche (*Stuk* nr. 767/1) zijn in de door de commissie aangenomen teksten overgenomen en hebben derhalve geen bestaansreden meer.

IV. — Stemming

Het wetsvoorstel wordt eenparig aangenomen.

De Rapporteur,
R. COLLIGNON.

De Voorzitter,
L. REMACLE.

l'égard des seuls avocats. Or il faut noter que certains magistrats ne respectent pas la déontologie. Des indiscretions sont notamment commises par des magistrats instructeurs ou des membres du parquet. Des renseignements sont très souvent communiqués à la presse et contraignent la défense à se référer à des articles de presse.

A cet égard, il est rappelé que seule l'existence d'abus dans le chef d'une minorité de juges d'instruction motive le dépôt de la présente proposition de loi.

La remarque est en outre faite que la mise au secret de malfaiteurs intelligents ayant commis des infractions importantes est inefficace. Généralement, ils ne révèlent rien de compromettant pour eux-mêmes ni pour leurs complices et attendent leur conseil pour organiser leur défense.

La disposition prévue assure en outre la cohérence de la proposition de loi. Il est à craindre que si elle n'est pas adoptée, la mise au secret sera généralisée du fait de l'application des deux premiers articles de la proposition.

L'article 3 de l'amendement est adopté à l'unanimité en tant qu'article 3 de la proposition de loi.

∴

Les amendements de M. Bourgeois (*Doc.* n°s 948/2 et 3) et la proposition de loi de M. Van den Bossche (*Doc.* n° 767/1) étant repris dans les textes adoptés par la commission, deviennent sans objet.

IV. — Vote

La proposition de loi est adoptée à l'unanimité.

Le Rapporteur,
R. COLLIGNON.

Le Président,
L. REMACLE.

TEKST
AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Artikel 1.

Artikel 1 van de wet van 20 april 1874 betreffende de voorlopige hechtenis wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Artikel 1. — Een bevel tot aanhouding kan slechts worden verleend door de onderzoeksrechter nadat hij de verdachte ondervraagd en diens opmerkingen en die van zijn advocaat gehoord heeft. Deze maatregel mag niet worden getroffen met het oog op onmiddellijke bestraffing. Er kan slechts toe worden overgegaan in ernstige en uitzonderlijke omstandigheden en indien het in het belang van de openbare veiligheid vereist is.

» De rechter deelt de verdachte mee dat hij het recht heeft een advocaat te kiezen. Indien de verdachte geen keuze gedaan heeft, of doet, laat hij hem een advocaat toevoegen door de stafhouder van de Orde of diens gemachtigde. Van die formaliteit wordt melding gemaakt in het proces-verbaal. Indien de advocaat niet optreedt vóór het verstrijken van de termijn van 24 uren, kan de onderzoeksrechter het bevel tot aanhouding verlenen.

» Het bevel tot aanhouding mag in geen geval worden verleend indien het feit geen correctionele gevangenisstraf van drie maanden of een zwaardere straf ten gevolge kan hebben.

» De beslissing van de onderzoeksrechter is niet vatbaar voor hoger beroep. Dit geldt eveneens voor de beslissing waarbij de onderzoeksrechter weigert gevolg te geven aan de vordering van de procureur des Konings tot aanhouding van een verdachte. »

Art. 2.

Artikel 2 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art 2. — Het bevel tot aanhouding omschrijft nauwkeurig de ernstige en uitzonderlijke omstandigheden die de openbare veiligheid raken en waarop de aanhouding gegrond is, onder vermelding van de gegevens eigen aan de zaak of de persoonlijkheid van de verdachte.

» In elk bevel tot aanhouding moet uitdrukkelijk worden vermeld dat de verdachte en zijn advocaat vooraf zijn gehoord of dat de verdachte vooraf is gehoord, maar dat zijn advocaat niet is opgetreden binnen de bij artikel 1 bepaalde termijn. »

Art. 3.

Artikel 3 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 3. — Onmiddellijk na het eerste verhoor kan de verdachte vrij verkeer hebben met zijn advocaat.

» Wanneer zulks voor het onderzoek noodzakelijk is, kan de rechter dit vrije verkeer met andere personen dan de advocaat verbieden. Hij geeft te dien einde een met redenen omklede beschikking, die zal worden overgeschreven in het register van de gevangenis. Het verbod geldt ten hoogste voor drie dagen na het eerste verhoor. Het kan niet worden vernieuwd. »

TEXTE
ADOPTÉ PAR LA COMMISSION

Article 1er.

L'article 1er de la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive est remplacé par la disposition suivante:

« Article 1er. — Un mandat d'arrêt ne pourra être décerné que par le juge d'instruction ayant interrogé l'inculpé et entendu ses observations ainsi que celles de son avocat. Cette mesure ne peut être prise à des fins de répression immédiate. Elle ne peut intervenir que dans des circonstances graves et exceptionnelles, et que si elle est réclamée par l'intérêt de la sécurité publique.

» Le juge fait savoir à l'inculpé qu'il a le droit de choisir un avocat. Si l'inculpé n'a pas opéré ou n'opère pas de choix, il lui fait désigner d'office un avocat par le bâtonnier de l'Ordre ou par son délégué. Il est fait mention de cette formalité dans le procès-verbal. Si l'avocat n'intervient pas avant l'expiration du délai de 24 heures, le juge pourra décerner le mandat.

» Le mandat d'arrêt ne pourra en aucun cas être décerné si le fait n'est pas de nature à entraîner un emprisonnement correctionnel de trois mois ou une peine plus grave.

» La décision du juge d'instruction n'est pas susceptible d'appel. Il en est de même de la décision par laquelle le juge d'instruction refuse de donner suite à la réquisition du procureur du Roi de délivrer un mandat d'arrêt contre l'inculpé. »

Art. 2.

L'article 2 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 2. — Le mandat d'arrêt spécifiera les circonstances graves et exceptionnelles intéressant la sécurité publique, qui motivent l'arrestation, en indiquant les éléments propres à la cause ou à la personnalité de l'inculpé.

» Il doit être fait mention expresse, dans tout mandat d'arrêt, que l'inculpé et son avocat ont été préalablement entendus ou que l'inculpé a été préalablement entendu mais que son avocat n'est pas intervenu dans le délai prévu par l'article 1. »

Art. 3.

L'article 3 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 3. — Immédiatement après la première audition, l'inculpé pourra communiquer librement avec son avocat.

» Lorsque les nécessités de l'instruction le commandent, le juge pourra prononcer une interdiction de communiquer à l'égard des personnes autres que l'avocat. Il rendra, à cette fin, une ordonnance motivée, qui sera transcrite dans le registre de la prison. L'interdiction ne pourra s'étendre au-delà de trois jours à partir de la première audition. Elle ne pourra être renouvelée. »